

TUULIKANNEL

EINO LEINO

TUULIKANNEL

MIETERUNOJA

II

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ KIRJA
HELSINKI

HELSINGISSÄ 1919
K. F. PUROMIEHEN KIRJAPAINO O.-Y.

Talviyö

Talvi-yö.

Uhkaa pohjan ääret aavat,
hohkaa hanget kuolemaa,
taivaat oudon siinon saavat,
Louhen linnat loimottaa,
vankuu merenselkä laaka,
ulvoo hukka, yltyy yö;
painui päivän kultavaaka,
voittaa raudan, roudan työ.

Yks on yössä vapaa valta:
pauhaa koski kuurapää.
Katsoo kuusi kukkulalta,
tähti päällä kimmeltää.
Hyppii hyiset vetten hyrskyt,
hyiset sotkat soutelee,
mutta missä taukoo tyrskyt,
jäinen joutsen joutelee.

»Hyv' on hyyssä linnun olla,
 ihanampi ihmisen,
 armas Suomen suvannolla
 ailakoida aatosten.
 Eipä polta päivän helle,
 paistaa kuolon kuudan-yö,
 vaipat vilppaat sydämelle
 utupiian pirta lyö.»

Vierii virsi tammikuinen,
 kuulee mykkä metsä, maa.
 »Turhaan riennät tuiretuinen,
 rientos talvi taltuttaa,
 antaa aika jäätä järkeen,
 loihdut synkät sydämeen,
 kuolon kirjat miekan kärkeen,
 haudan hankeen siniseen.

Jäästä jäähän, hyystä hyyhyn
 vyöryy elon virran vuo,
 syöksyy miesi syystä syyhyn,
 koski pauhaa, Luoja luo,
 pursuu puhki jäästä, yöstä
 hetken kupla kultainen;
 vaahto vain jää urhon työstä,
 laulu tiestä laineiden.»

Joikuu joutsen jäätä saatu,
rantaan kuohut kolkot lyö.
Ankara on laulun laatu,
tuima talven tähti-yö.
Säikkyy metsän pyyntimiesi,
herää, pelkää henkeään,
hiihtää, minne viittoo liesi,
piilee pirttiin lämpimään.

1903.

Pro Humanitate.

Tuskaa luonto on täys, meri, maa, kaikki
huokaa,
ahdistus ilmassa on, pedot etsivät ruokaa,
kaikkiällä on pelko ja kuoleman kauhu,
kaatuminen sekä murtuvain metsien pauhu.

Luonnosta pois! Luonto huonosti hoitavi
lastaan.

Tuskasta pois! Elon pimeän valtoja vastaan!
Aurinko valaisee maan pinnasta puolen,
toinen varjohon jää, vihan jäähän ja huolen.

Aika on syttyä sähkölamppujen yössä.
Sääliä ei, vaan valkeutta ihmisen työssä!
Pyrkivät tähtiin tempelit kullassa kylpein;
rautio, raataminen on uhrisi ylpein!

Ei ole mitään ihmistä korkeampaa,
ikuisempata ei, ei ihanampaa.
Järkeä itseltäs, elämält' älä vaadi!
Kun rikot, kärsi! Kun luot, lait luonnolle laadi

Idästä leimaus lyö jo läntehen hamaan.
Katso, kaukaiset maat käy maalihin samaan,
vyöryvi yössä, ympäri kansojen kuoro:
»Kuollut on Jumala, Ihmisen Poian on vuoro!»

1903.

Niniven lapset.

1.

Miesten kuoro.

Aution maan
antoi Herra meille,
me teimme sen viinitarhoiksi.

Myrskyisän meren
antoi Herra meille,
me aallot laivoin lannistimme.

Hehkuvat himot
antoi Herra meille,
me valjastimme ne valon varsoiksi.

Kuoleman kauhun
antoi Herra meille,
me voitimme sen mielen viisaudella.

Maaailman tyhjän
antoi Herra meille,
me täytimme sen ihmisneron voimalla.

2.

Naisten kuoro.

Kaunis on ihminen,
koska työn hikihelmet häll' on kulmaluilla.

Kauniimpi ihminen on,
koska koti aidattu on linnun-laulupuilla,

Kaunis on ihminen,
koska hän haudan unta, unhoitusta halaa.

Kauniimpi ihminen on,
koska elon tulikukka poskipäillä palaa.

Kaunis on ihminen,
koska mielen maltista hän matkasauvan vuolee.

Kauniimpi ihminen on,
koska hän erehtyy ja etsii ja huolee.

Sydän.

1.

Sydän mitä sahaat?
Sahaatko lautta
neljää, joiden
välissä maata,
maata mun mieluisa on?

Sahaan ma rautaa,
kahleita katkon,
että sun henkesi
vapaa oisi,
henkesi onneton.

1901.

2.

Sydän, mitä kuiskaat?
Kuiskitko kummaa

polkua päivän,
tunturin tietä,
taivahan tähtiä päin?

Kuiskin ma tummaa
runoa Tuonen,
kuiluja, vaivaa
virkkamatonta,
autuutta ylpeäin.

1904.

Jumala.

Alkua elämän etsin,
äärettyyden äärtä,
maailman, Jumalan juurta,
päättömyyden päätä;
on nyt ongelma opittu:
Jumala on murhe.

Suru yksin suurta luopi,
murhe maita muuttaa.
Tulet myrskytuulen lailla,
menet niinkuin meri;
heijastat ikuiset tähdet
illan hämärässä.

Majan rauhaisan rakennat
sydämehen synkkään,
kylvät kuuset kynnykselle,
myrtit miesten mieliin;
katsot nuorten karkeloita
lehtipuiden alla.

1904.

Tähtipojat.

(Lapsuuden muisto.)

Ne porhalti lumisen lakeuden poikki
ja lapset ne kavahti ikkunaan,
ne ylitse kinosten kilvaten loikki
ja kelkalla vetivät kampeitaan.
Ne kysyvät: »Oisiko kystä talossa?»
Ne tahtoivat laulaa kynttilän valossa,
joka paperilyhdyssä loisti.
Pian kaikk' oli valmista kuin tulipalossa.

Ne ottivat omakseen karsinaloukon
ja käskivät pois päin katsomaan;
mut tullut ei ikävä katsojajoukon,
ilo, nalja virtasi vallaltaan.
Ne päällensä valkeat vaatteet pukivat,
ne yskivät, tukkansa suoraksi sukivat,
vielä paperitötteröt päähän.
Ja sitten he läksyensä sievästi lukivat.

Ne lauloivat maailman Vapahtajasta
 ja mielestä rumasta Ruotuksen,
 joka miekalla vainosi Marjatan lasta
 ja tiedusti tähteä tietäjien;
 ne lauloi, ne lausui, ne äkseerasi,
 ne permannon palkeilla pasteerasi,
 ja heiluivat miekat puiset,
 kun alla he orsien oreerasi.

Ja kuningas murjaanein oli musta
 ja ilkeä nähdä ikeniltään,
 hän levitti laajalle kauhistusta,
 kukin katui syntinsä sydämessään;
 ja tietäjät rukoili Ruotuksen edessä,
 oli kaikilla silloin silmät vedessä,
 ja paperitähti se pyöri.
 Ukot nauroi. Eukoilla suu oli medessä.

On siitä jo vierryt montakin vuotta,
 moni tähti on tielläni vilkkunut,
 olen monta ma etsinyt, seurannut suotta,
 moni mieltä on kulkijan ilkkunut,
 ja metsä on humissut suuri ja sakea,
 on täytynyt leipää ja lämmintä hakea,
 tiet umpiset astua auki,
 missä tuprusi tuisku ja maa oli lakea.

Ja muistanut tähtipoikia olen
ma silloin, ja monta muuta myös:
»Ja vaikka ma mieron polkuja polen,
niin polkevi monta muuta myös.»
On kaunista kulkea talosta talohon,
runot lausua takkavalkean valohon,
ilon pilkettä pirtteihin luoda,
ja — kenties sortua Suomen salohon.

1904.

Iku-Turso.

Inehmot, inehmot,
mitä tiedätte minusta,
Tursahan tuskasta,
jätin ikijanosta,
ähkystä ärjyjen,
läähätyksestä
aallon läikkyvän urhon?
Vettä vellon,
merta melon,
jano ainainen povessani palaa;
juon ijäti,
ijäti janoon,
ei sammu mun sydämeni sytö.

Levitän leuat,
aaltoja ahmaan,
ne kuivuu, kun kurkkuuni käyvät;
ajelen impiä,
aallon kukkia,

ne kuolee, kun povelleni painuu;
 myllerrän myrskyn,
 juon maata, merta
 ja pintoja pirstatun haahden,
 kultia, päärlyjä,
 myös ihmisverta
 ja rintoja neitien nuorten,
 ei sammu mun sieluni ijäinen imu,
 ei kostu tulipuna=kieli.

Kohotan kummina elokuun öinä
 kuutamon välkkeessä väsyneen pään,
 kiinnitän vilkkuvat, viherjät silmät
 taivaan tähtehen kimmeltävään,
 katsovi tähti, tuijotan, Tursas,
 kohta jo korkean voitän ma tuon,
 kirpoaa taivahan kultainenkehrä,
 joutsenen lailla sen silloin ma juon.

Ei sammu ahjo
 sydäneläni synkän,
 ei pätsi päässäni jäähdy.
 On avaruus yllä
 ja avaruus alla
 ja itsessänikin on ijäisyys.

Ma vapautta pyydän,
ma valkeutta janoon,
ja kauneutta taivahan kaarten ma palan,
mut pääse en kahleista vaikean vaivan,
voin pään nostaa,
muu muran peittoon muotoni jää.
Jos tuskan tunnet
jumal-kirottu joku,
mun kanssani jumalia kiroo!

1904.

Uran-uurtajat.

Ne ei ole nerot. Ne on nerojen eellä-käyjät
ja usein tuskin kykyjä he ovat.
Mut hermot heill' on hyvät, ei tyhjän
säikähtäjät,
ja kourat sekä omattunnot kovat.

He kulkevat laaksossa, he taivaltavat
lokaa,
ja harva vuoren alle edes ehtii.
He haaveksivat ruusuja ja saavat orjan-ookaa,
mut metsä heidän mentyänsä lehtii.

He halkovat sydämiä, he vakoavat päitä
ja ajan uuden aivoja he kyntää.
Ei säiky kytä, kytän nuolta, tuskan tupru-
säitä,
he horju ei, he torju ei, he ryntää.

Ja usein loassa, veressä he ovat yltä, alta
ja sortuvat soihin pitkospuiksi.
Mut toiset heidän jäljistänsä käyvät korkealta
ja kumartuvat kunnioitetuiksi

Ja usein he ovat sangen kirjavata seuraa
enkä tahdo heidän taskujansa taata.
Mut missä he käyvät, aika syntyy, meri meuraa
ja ukontulet viileksivät maata.

Teille terve! En teille sitä itsellenne sano —
on vaarallista olla ystävänne —
mut kansalle, jolla on suurten miesten jano:
he ovat teidän suurmiehiänne!

1904.

Mietelmiä.

(1904)

1.

Itsensä etsijä.

Koskena kohista,
lampena levätä,
merenä myrskytä,
pilvinä pirstä
kohtalo itsensä etsijän on —
syöksyä, haihtua aurinkohon.

2.

Ohje.

Ei mitään uskoa,
ei mitään toivoa
ja sentään toimia.

3.

Luonnon laki.

On ajatus puu,
sana kukka sen.
Ken heilisi tähden
hedelmien?

4.

Memento.

Tee murheelle kunniaa, mut tilaa onnetto-
malle!
Mies lyöty ei väistyä voi, hän jää väkijouk-
kojen alle.

Kotiliesi.

Sulle me lahjamme kannamme, oi kotiliesi!
Suot sinä lämpöä, lempeä turvattomalle,
köyhälle loistat,
lohdutat myöskin murheita mahtavan, rik-
kaan.

Painavi pattoinen päänsä sun helmahas hel-
lään,
murhaaja, maanpakolainen sua unelmissansa
siunaa;

syntyen sinulta
saamme me katsehen kirkkaan;
elämän teillä
oot kova kallio keskellä kuohuja, merta;
kuoleman aution tullen
liekutat meille viimeisen, vaikean viestin
rannoilta viidan
vihertäviltä.

Korkea. oi kotilies! pala siunattu liekki!

Hiilos himmenee,
 vilkkuvat sini-salaperäiset virvat,
 nousevat kangastuksina kaukaa
 suvun alku-äitien ammoiset tarinat,
 olentosi lähteet
 aukeaa,
 yksilön rajat
 raukeaa,
 onkalot perittyjen ominaisuuksien,
 kuilut kuolleiden
 kouristaa,
 aivojen outojen, villien luomat kummitusih-
 meet,
 näyt näkemättömät,
 sadut sanomattomat;
 pauhaten kumpuaa iankaikkinen kuoro:

»Valhetta, valhetta vaan oli leimuva liesi,
 valhetta vanhempain koti kultainen, kallis,
 taruja työ, hyve, totuus,
 juttuja jumalten lait, runon raikuva kangas.
 Sua syytämme,
 tuli turmion!
 Sua kiroomme,
 lieska helvetin!

Sulle uhrasimme
 unemme, vaivamme,
 sulle kannoimme
 hikemme, heelmämme,
 heijastit höyhensaaria, untuvapatjoja,
 antoi elämä
 paatisen penkin,
 kuolema multaisen mättään.
 Kirottu, oi kotilies, säen pettävä, sammu!»

Tukkini nousee,
 kauhu selkäpiitäni karmii;
 on kuin siirtyisi seinät ja katto,
 kuulisin ääniä kummia vuorilta, mailta:
 »Suuri on
 urhojen yön ympäripiiri,
 pieni on
 auringon, kuun kultainen tanner,
 autio on avaruus, tosi talvi on yksin,
 kaikkeus kammottavainen, tiedoton, jäätävä
 tyhjyys,
 josta me tulimme,
 jonne me menimme,
 missä me enimmän aikamme elimme!»
 — Aukaisen uksen,
 syöksyn tuiskuhun, tuuleen.

1904.

Niin olekin maani matka —

Yö ennen viholliseni,
oli vankin, vanhin, julmin,
on nyt tullut toinen: Talvi,
peitsi pakkasen pureva.

Valkeus sanani suurin,
sillä voitin voimat kaikki,
kun lauloin, lakosi miekat,
kun iskin, kipunat kirpos;
lujin luotteeni minulla
nyt on Lämpö.

Läylimielin
jätän tapparan tulisen,
pistän miekan miehen vyöhön,
Teit totta sodassa, siitä
kiitos kirkas kuin salama!

Seisoit selvänä sivulla,
 vierelläni välkkyvänä,
 säihkyit, kun minäkin säihkyin,
 nousit, kun minäkin nousin,
 vuosit verta, kun minäkin,
 huohdit, rauta, hurmehisna,
 raaka kuin minäkin, rakas, —
 olit oikea toveri!

Astun nyt asehetonna
 eteesi, elämän Talvi,
 muuta ei suojusta minulla,
 sydämeni sylke yksin:
 muill' on kansa, ei minulla,
 muilla maa, minulla korpi,
 muilla ystävät ylimmät,
 mulla pitkä umpipolku;
 asehitta, aattehitta,
 ihanteitta, ihmisittä,
 uskotta, unelmittakin,
 toivehitta tohdin seista,
 talven tannerta kävellä,
 käydä hallan haastelohon.

Niin olekin maani matka,
 sydän syntymäkotini,

punahurme puolueeni,
kansani polun kajastus,
oma silmä oppahani,
oma askel aatteheni,
oma taival toiveheni,
oma itse ihmiseni,
kuolo yksin kumppanini,
hanki hautani sininen.

1905.

Morituri.

Me olemme kuolemaan tuomittu suku;
me päivin emme valvo, öin emme nuku.

Me olemme rauhaton, roihuava rotu;
me emme muiden seuraan ja tupatöihin totu.

Me viihdymme, missä tähti viimeinen tuik-
kaa,
raikuu ranta autio ja meripedit luikkaa.

Me taistelemme jäässä, me hymyilemme
hyyssä,
me sorrumme ypö yksin sydän-yön syyssä.

Me tahdomme nähdä, mikä on Manan mahti.
Me lienemme luomakunnan kunniavahti.

On laulanta meille kuin illalle rusko:
me suitsuamme yössä, vaikka sammui jo
usko.

1905.

Henki.

Puuttui kolme tietäjältä
syvää syntysanaa.
Etsi, matkas maat ja meret,
uhmas itse Manaa;
saip' on valmihiksi pursi,
joka aavat aallot mursi.

Tuskin yhtä onnellinen
lie nyt laulu, loihtu.
Mutta kauas, kaikkialle
samoo hengen soihtu,
tutkii meren, maan ja taivaan,
sinkoo Tuonen tuiman laivaan.

Mahtavin on maailmoista
ihmisrinta itse;
syvin luonnon syntysana

kulkee sydämitse;
 oman sielun onkaloihin
 tietäjän on matka noihin.

Sija siell' on Sallimuksen;
 kehää neiet harmaat
 meille illat ilottomat
 taikka aamut armaat,
 milloin lemmen kultakielet,
 milloin raskaat rautamielet.

*

Järkkymättä jäätä, yötä
 yksin astuu Järki;
 usein uutta rakenteli,
 useammin särki;
 monet kauniit mielikuvat
 haihtui niinkuin tuulentuvat.

— Miksi riennät? Kunne kuljet?
 Etkö lepää, Henki?
 »Halu mull' on mennä halki
 vaaran vaskisenki,
 elon etsin arvoitusta,
 kunnes aukee multa musta.»

— Mik' on hyöty etsimisen?
 Siirtää ethän saata
 tähtösiä taivaankannen
 etkä merta, maata;
 kulkee elon, kuolon valta,
 vaikka tullet Tuonelalta.

»Tulen toin ma ihmisille,
 itse tuli olen,
 lentoon olen luotu, poltan,
 urat uudet polen,
 hyödytän vai vahingoitan,
 sama mulle, kun ma voitän.»

— Tuo on oppi vaarallinen,
 hajoittava harha.
 Tarkasti on aidattava
 tiedon yrttitarha,
 ettei kansa kuulis tätä
 villitystä hirveätä!

»Monet tehtiin muurit mulle,
 pantiin pakkopaidat,
 katkoin kaikki orjan kahleet,
 kaasin teljet, aidat,

kuljin, vapaa niinkuin tuuli,
missä kaikki kansa kuuli.»

— Lienet luotu lempo sitten,
pahan periaate.
Seis! On kaikkein pyhimmällä
sentään esivaate,
jok' ei aukee auringolle.
Jos sen riistät — roviolle!

»Usein polo poltettiin ma,
siroitettiin tuhka,
kasvoi tuosta kaunis vilja,
uljahampi uhka,
syttyi maailmalle sota,
sorja hehkui hengen ota.»

— Mutta kirkko? Yhteiskunta?
Oman onnes haaveet?
»Menkööt kaikki kappaleiksi,
kadotkoon kuin aaveet!
Murrann, mik' ei totta kestä,
maailmasta, sydäimestä.»

Henki! Moni kuuluis kyllä
rohkeahan rotuus,
jos ois tarmo ilmituoda
aina tosin totuus,
minkä tietää tunto, tahto,
vaikka peittää elon vahto.

Epäusko, tiedon alku,
tietäjän on voima.
Turhaan häntä häälyttävät
kiitos sekä soima.
Etsii mahdit maankin alta
epäilyksen kaikkivalta.

1907.

Talven taika.

Vitkaan, vitkaan päivät harmaat
kangastuvat kuolon yöstä,
haaveet haihtuneet on armaat,
riemu rientää yksin työstä;
poiss' on elon päivänpuoli,
eessä pitkä leipähuoli,
arkitointen askartelu;
lomaan joku laulun lelu.

Maa on nuori saapa nurmeen,
heilimöivä hengen aika;
keltä järki jääti hurmeen,
hälle jäi vain talventaika:
vähä on vääryys ihmisien,
suuri julmuus jumalien,
suurempi kuin taivaan armo
tammikuisen tahdon tarmo.

1907.

Minä.

(1907).

1.

Minä oli alussa.

Minä
kasvoi luona Kaikkivallan
ja kaikki oli se Minä.

Minä on maailman ajatus,
työn tulos tuhannen voiman,
alku, loppukin elämän.

Muut on muotoja: sisällytys
vain on Yhteisjärki.

2.

Itseys on ihanin mahti,
minkä sait sä syntymässä:
älä anna pois ikinä!

Väärin ne sanovat, jotka
itse-uhrista puhuvat:
minkä teet parasta, voitat,
minkä alhaista, alenet.

Pyhä on yksilön perintö.

Kaitse taiten kalleutta
tai jos tuhlannet, katoa
niinkuin tähti taivahalta:
sammu tyhjyyden tulena!

3.

Kaikki on sinussa: aika,
ijäisyys, elämä, luonto,
isänmaa ja ihmiskunta,
siemen suurimman, vähimmän.
Itse riiput itsestäsi,
muista, minkä tahdot verran,
tie on tehty, määrä pantu,
vuori noustava: Vapaus.

Kulje kohti korkeinta
oman onnes kukkulata,
täytä, minkä tiedät, tahdot,

täytät tahtoa Jumalan;
 nousten nostat taivonkantta,
 painunet, eloa painat,
 tulet taakka itsellesi,
 muille pilvi päivän tiessä.

Mennen maailmat syleile,
 astu kautta aikakautten,
 tao päälles taistopaita
 raudasta rakkaimman halusi,
 hopeasta haavehesi,
 kuparista kuolon uhman,
 kullasta sydänkuvien,
 piistä synkän itsepinnan.

4.

Laki ollos itsellesi.

Mieti, mik' on sulle hyvä,
 tuumi, mik' on sulle paha,
 ruma sulle, kaunis sulle:
 ole maailma omasi!

Iske itsesi kipunat
 yltä, alta, kaikkialta,
 enin taistosta elämän!

Talvilaulu.

On aurinko astunut mereen,
meren kattanut jäykkä jää,
syys siirtynyt sankarin vereen,
pian talvikin hallapää.

Ja voittanut on epäusko,
sydän särkynyt heikosti lyö,
on sammunut viimeinen rusko
ja pitkä on pohjolan yö.

Tule vitkaan, talvinen huura,
yli maan, yli puun, yli veen,
sada hiljaa kuoleman kuura
yli urhon uinahtaneen!

1907.

Laulaja ja Maa-emo.

L a u l a j a .

Tuhat kertaa rikkonut oon sua vastaan,
tuhat kertaa maailma murteli lastaan,
tuhat kertaa tehnyt oon tihua työtä.
Nyt nukkua tahtoisin tuhat Tuonelan yötä.

M a a - e m o .

Tuhat kertaa sulle ma anteeksi annoin,
tuhat kertaa tuskasi, vaivasi kannoin,
tuhat kertaa soinnutin soittosi kielet.
Nyt tietää jo tahtoisin tuhat-äänien mielet.

L a u l a j a .

Rikki on soitto, on eessäsi mieletön miesi,
järki on mennyt ja tummunut tuntehen liesi,

toisin ma toivoin, taistelin, käynyt on toisin.
Kuinka siis kertoa, Maa, sydän-syntysi voisin?

M a a s e m o .

Kirposi kipuna taivaan korkean maista,
kirikkaammin ei kuu, päivä, ei kointähti paista,
virtenä vierä ja lauluna laaksojen yli.
Tummua tuhkan auki on Maa-semon syli.

1907.

Maan valitus.

Mielessä häll' oli pilvilinnat,
unohtui oman äidin rinnat,
houkutti häntä tuulentuvat,
himmeni hiljaiset mielikuvat,
nousi hän haaveen porraspuita,
muistanut ei emon huokailuita,
ajeli kuutamon kulkusilla,
käynyt ei kotitanhuvilla,
heilutti hengen tapparata,
pilkkasi maata matalata,
aurinko häll' oli astinlauta,
kylmyys häll' oli kylkirauta,
leimusi pilviin aatoksensa,
lemmetön heljälle heimollensa,
palveli, polo, pyhää tulta,
maa oli hälle musta multa,
jumalat juhliivat, kun hän soitti,
yksin yössä mun itku voitti,

istui hän ilopaadellansa,
kaukaa kuunteli Mannun kansa,
veisti hän unten vempelitä,
nähnyt ei mua eikä meitä,
nyt hän on uupunut urhon sotaan,
kolkuttaa emon köyhän kotaan,
nuor' olin, nyt olen harmaahapsi,
myöhään, myöhään sa saavut, lapsi!

1907.

Mestari.

En palvella tahdo ma Mestaria,
mi tunne ei syntiä, syitä,
mi ruokkinut koskaan rinnassaan
ei elämän myrkkykyitä,
ken ei ole yön lapsi niinkuin minä,
ken ei ole tulen lapsi niinkuin sinä,
ja tahtonsa taistelokalpa,
jolle tuttu on ylväs ja halpa.

En palvella tahdo ma Mestaria,
mi syntymäänsä ei surrut,
mi ei ole itkenyt haaveitaan
ja hampaansa yhteen purrut,
ken ei ole jään lapsi niinkuin minä,
ken ei ole surun lapsi niinkuin sinä,
ja ankara kuin oma vaivas
ja korkea kuin tähtitaivas.

1907.

Ne hienot sielut.

Ne hienot sielut, ne hienot sielut,
ne leijaa täällä, ne leijaa siellä,
ne saavat sauhua, pölyä niellä
ja alla taakkojen taivaltaa.
Me kuulemme, kuinka ne vaikeroi
ja kuin niiden kuoleman huokaus soi,
mut uskoa voi
niin hienoiksi niit' emme milloinkaan —
kunis näämme ne sortuvan multahan maan.

Me seisomme silloin partaalla haudan
ja huokaamme: »Ah, oli outoa tää,
niin surullista,
niin murheellista,
kun tietty ei,
kenen kuolema vei
ja että hän oli niin hieno sielu.»
Ja kyynel kastavi silmälaudan.

Mut Tuonen nielu
näin meille vastahan irvistää:
»Vain sortuen,
vain murtuen
tuo itsensä ilmi hieno sielu.»

1907.

Yksilön murhe.

Pisara olin,
mereen tulin,
tahdon taas pisaraksi tulla.

Iloita, surra,
miten mieli käskee,
ettei kukaan näe eikä kuule.

Ah, en saata enää!
Oma maailma olin,
nyt soitan kera suuren orkesterin.

Käy sitkat säikeet
sydämestä sydämeen,
mun vereni lyö tuhansien tahtiin.

Pyrin ennen mereen,
nyt siitä pois päästä
on sieluni ijäinen autuus.

Mitä auttaa minua,
 jos meri on vankka,
 kun vain olen meren murto-osa?

Ei kunnia suuri,
 jos voittaa, kaatuu
 mies sotisopa miljoonan kanssa.

Ma humista tahdon
 kuin vuorihonka
 yksin alla aution taivaan.

Ma taistella tahdon
 kuin metsäkoski
 yksin halki tiettömän tienoon.

Ma sammua tahdon
 kuin tähdenlento
 tien viitaten erämaan lampeen.

Ah, en voi, en saata!
 Ma elämään tulin,
 nyt täytyy mun elon laine olla.

1907.

Elegia.

Haihtuvi nuoruus
niinkuin vierivä virta.
Langat jo harmaat
lyö elon kultainen pirta.
Turhaan, oi turhaan
tartun ma hetkehen kiini;
riemua ei suo
rattoisa seura, ei viini.

Häipyvät taakse
tahtoni ylpeät päivät.
Henkeni hurmat
ammoin jo jälkehen jäivät.
Notkosta nousin.
Taasko on painua tieni?
Toivoni ainoo:
tuskaton tuokio pieni.

Tiedän ma: rauha
 mulle on mullassa suotu.
 Etsijän tielle
 ei lepo lempeä luotu,
 pohjoinen puhuu,
 myrskyhyn aurinko vaipuu,
 jää punajuova:
 kauneuden voimaton kaipuu.

Upposi mereen
 unteni kukkivat kunnaat.
 Mies olen köyhä:
 kalliit on laulujen lunnaat.
 Kaikkeni annoin,
 hetken ma heilua jaksoin,
 haavehen kullat
 mieleni murheella maksoin.

Uupunut olen,
 ah, sydänjuurihin saakka!
 Liikako lienee
 pantukin paatinen taakka?
 Tai olen niitä,
 joilla on tahto, ei voima?
 Voittoni tyhjä,
 työn tulos tuntoni soima.

Siis oli suotta
 kestetyt, vaikeat vaivat,
katkotut kahleet,
 poltetut, rakkahat laivat?
Nytkö ma kaaduin,
 kun oli kaikkeni tarpeen?
Jähmetyn jääksi,
 kun meni haavani arpeen?

Toivoton taisto
 taivahan valtoja vastaan!
Kaikuvi kannel;
 lohduta laulu ei lastaan.
Hallatar haastaa,
 soi sävel sortuvin siivin.
Rotkoni rauhaan
 kuin peto kuoleva hiivin.

1908.

Vaalin valta.

Muilla olkoon vaalin valta,
mull' ei ollut milloinkaan;
kuljin yltä taikka alta,
itseäni täytin vaan;
minkä tein, mun tehdä täytyi,
mit' en tehnyt, voinut en;
vihdoin ilta hämärtäytyi,
lankes hetki hiljainen.

Pankaa patsas haudalleni,
kiveen tämä kirjoitus:
»Synkkä niinkuin sydämeni
oli mulle sallimus.
Itse iskin piistä tulta,
sytyin, hehkuin tuokion,
paloi paras laulu multa,
tässä tuhka tumma on.»

1908.

Railo jäässä.

Railo jäässä. Laiva yössä.
Kone yksin jyskyy työssä.

Päällä tähdet tuimat. Ovat
matkamiehen mielet kovat.

Eespäin, vaikka kuolon kautta,
eespäin elontyöni tautta!

Lumeen laivan kokka piirtyy.
Vitkaan vuoret jäiset siirtyy.

1908.

Tietäjän tupa.

(1908.)

1.

Tuhka tummuu.

Hiilos hiipuu, tuhka tummuu,
kohta kotiliesi sammuu.

Aatos käy niin autioksi,
mieli mieron nuotioksi.

Muistuu moni nuori toivo,
kylmä nyt kuin kyinen kaivo.

Herää moni haave heljä,
summa nyt kuin suossa möljä.

Lankee ilta ikkunalle,
tyhjiys tyhjän akkunalle.

Liekkuu vielä viime loimu:
yksinäisen rinnan riemu.

Autuaampi yössä yksin
kuin on auringossa kaksin

2.

Pahat peijaat.

Haudatahan haaveet sairaat,
saapuvat jo juhluvieraat.

Uhoo uksen alta routa,
elo, raaka niinkuin rauta.

Astuu rumuus alle orren,
pimeys päähän päreenkarren.

Ilma täyttyy inhuudesta,
rinta varhaisvanhuudesta.

Painuu pää jo polven varaan,
sortuu kaikki kaunis soraan.

Sydän kuolee kultahinen,
runo kiurun kaltahinen.

3.

Sulkanuoli.

Kiiltää kärki noidan kiron,
suihkaa sulkanuoli neron.

Iskee päähän ihmisvaleen,
syttää kylät suuret tuleen.

Tarpoo talvi-öiset ummet,
tempaa juuriltansa tammet.

Murhaa monet päivän mietteet,
tappaa monet taivaan luotteet.

Kulkee kautta vuosisatain,
järjen öiden, hengen sotain.

Sielut siittää, muodot muuttaa:
ampujansa surmaan saattaa.

4.

Tähti.

Tuikkii räppänestä tähti
niinkuin outo otsalehti.

Paistaa pirttiin himmentyvään,
miehen mieleen hämmentyvään.

Kiiluu kautta mustan murheen,
eteen keski-öisen erheen.

Lienet tähti Luojan luoma,
anna kärsimyksen voima!

Lienet mahti maasta Lemmon,
anna armo kuolon kammon!

Että ikävöisin eloon,
pyhään pyrkisin ma valoon.

Lapin lasten tanterilta,
Turjan tuiman tunturilta.

5.

Päätös.

Tahdon nousta taakan alta,
ennenkuin on kuolon ilta.

Heittää kuormat tietämisen,
kiviriipat taitamisen.

Tahdon alle taivonkannen,
asuntoihin ihmis~~o~~nnen.

Alle ihalaisen ilman
luota kylmän, luota Kalman.

Tahdon tietää, kuka olen.
Sitten Tuonen maille tulen.

6.

Outo oppi.

Nousi päivä nostamattaan,
noidan mieli täyteen mittaan.

Meni puhki taivonkansi,
rikki ihmis~~o~~nni onsi.

Seinät siirtyi, katto kaatui,
velho itse puuksi puutui.

Tuost' on tullut outo oppi:
Turhaan nousi Turjan Lappi.

Ken on luotu tietäjäksi,
jääköön yksin-jäytäjäksi.

Ihmisille ihmistavat,
jumalille tuulentuvat.

7.

Näky.

Hehkui hälle Hiiden lempi,
nousi yöstä noidan impi.

Luja niinkuin luonnon luote,
armas niinkuin aamunkoite.

Tahtoi kaksin kanssa noidan
käydä kautta sillan kaidan.

Kautta elontuskan tuiman,
poikki valheen, puhki soiman.

Halki katinkullan, korun,
keskitietä ihmisturun.

Suihkiessa suuren vihan,
pistäessä pienen pahan.

8.

Haamu.

Kinoksella kylmä liesi:
tupa yöllä palaa taisi.

Haamu pankon päässä istuu,
huulet liikkuu, silmä kastuu.

Tuikkii päällä aamutähti
niinkuin outo otsalehti.

Paistaa poveen hyhmettyvään,
vereen velhon jähmettyvään.

Niinkuin ukonnuoli iskee,
käymään talvitietä káskee.

Miss' on vaikein vastamahti:
totisinta totta kohti.

Pihan poikki pilvilinnan,
taakse tavan, yhteiskunnan.

Kavetessa leipäkakun,
levetessä töiden tukun.

Töiden tekemättömien,
äärtä näkemättömien.

»Se kuitenkin liikkuu!«

En enää pelkää. Yö on haihtunut,
ei mua enää hullun houreet vaivaa,
on murhe muilla työksi vaihtunut,
näen kukat, kummut sekä sinitaivaan
kuin ennen kuultavina, kirkkahina;
ja veren aallot hyrskyvät valtavana,
ma tunnen voimaa vaikka vuoret siirtää,
taas aatos kantaa, pilvilöitä piirtää,
ja käsi sydämellä maailmalle
ma lausun, voitetulle voittajalle:
se kuitenkin liikkuu!

Kun vieno joutuu keskeen karkean,
niin useasti karkeampi voittaa.
Ken kuulee ärjyessä ulapan,
jos lapsi vaikee. Min' en vaiennut,
näin monta sortuvan, en sortunut,
ma opin sotalaulut lainehilta
ja tarmon julman taivaan jumalilta,

voin käyttää kalpaani kuin kanneltain,
 löin monta iskua ja itse sain:
 se kuitenkin liikkuu!

Se liikkuu sentään, sydän ylväs tuo,
 min luulin murtuneen jo hautaan mustaan,
 se päältään rautapantsarinsa luo,
 se itkee, nauraa, hehkuu innostustaan.
 Taas tohdin toivoa, taas tohdin luottaa,
 taas eespäin nähdä, uutta aikaa uottaa,
 nään tuhat silmissäni tulikerää,
 maailmat syntyy, sydänhaaveet herää,
 ja vaikka pettäis kaikkein muiden usko,
 maa pimeneisi, haihtuis huomenrusko,
 se kuitenkin liikkuu!

Te tuokaa tänne Lapin tunturi
 ja sydän tää sen alle haudatkaatte,
 se senkin alla vielä liikkuvi,
 maanjäritykset tuntea te saatte;
 se polkekaa, se pistää kantapäähän,
 se jäätäkää, niin kukat kasvaa jäähän,
 se pankaa pihteihin, se katkoo pihdit,
 se vangitkaa, niin vaikee vankinihdit,
 ja voittolauluin kivikaaret kaikkaa,
 kun irti, ihannoiden uutta aikaa,
 se kuitenkin liikkuu!

Ma tiedän kyllä: tulee kuolema
 ja elonlangan armaan poikki leikkaa,
 voi olla kylmä, valju huomenna
 se mies, mi tänään vereväisnä veikkaa,
 maan alla maata, päällä multaa syli;
 mut yli haudan, kuolemankin yli
 käy Vapaus, jolle sykki sydänkulta,
 se elää, henkii, vaikka painaa multa,
 se palaa liekin lailla syksy-öissä,
 tyrannit pelkää, mutta kansain töissä
 se kuitenkin liikkuu!

Ah, isänmaani, armas aatoksein,
 suruni, riemuni ja itku illan,
 ma sulle veisaan virttä Galilein,
 kun tuuli leikkivi yön suortuvilla,
 maa, metsä huokaa, nurmen kaste lankee.
 Sua herättääkö edes hetki ankee?
 En usko. Yössä myrkky-yrtit itää,
 maan ohjaksia henget pienet pitää.
 Mut alla tuskan, alla tuumuudenki
 ja sorron, pimeyden, tään kansan henki
 se kuitenkin liikkuu!

1908.

Ikävöi, ihminen!

Ikävöi, ihminen,
kaipaa kauneinta muiston ja toiveen,
päiviä lapsuuden,
aikoja armaita hempeän hoiveen,
isää ja äitiä,
veljiä, siskoja vierailta mailla,
untesi neitiä,
häntä, mi pois meni hämäreiden lailla!

Muistatko aikaa,
milloin sun aamusi nous elon kultaan,
lempesi taikaa,
riemuja, ammoin jo menneitä multa,
retkiä marjassa,
laineita soiluvan salmen ja lahden,
käyntejä karjassa,
kesäyön ääniä yksin ja kahden?

Kaipaatko milloin
 pois ajan, paikan ja kuolonkin taaksi,
 istuen illoin,
 tuntien hiljaa maatuvas maaksi,
 kun kaikki haipuu
 kaunis niin kauas, ja päämäärä pyhä
 vitkahan vaipuu,
 vaikka sa korkeelle kurkotat yhä?

Nauratko koskaan
 silloin sa naurua ivan ilkamoivan?
 Säikytkö, joskaan
 kuule et muuta kuin oman äänes soivan?
 Painatko pääsi
 silloin sa peljäten, kulmilta harmaan?
 Särkyykö jääsi
 muistosta, toiveesta mennehen, armaan?

Itketkö, ihminen,
 silloin sa kauneinta tiedon ja tunnon,
 hienointa sydämen,
 herkintä pyrkivän pyyteen ja kunnon?
 Kuuletko hukkaan
 juoksevan hetkiä mittaavan hiekan?
 Päivies kukkaan
 näätkö jo tähtäävän kuuraisen miekan?

Kyynelten armo
syntymälahjoista laupein on meille,
surun suuren tarmo
kylvetty siunaten sydämien teille:
kärsien kestät,
silloin kun nauttien sortuisit ammoin,
itkien estät
itsesi vallasta tyhjyyden kammoin.

Ikävöi, ihminen,
taa ajan, paikan ja Tuonenkin laineen!
Rannalta tuskien
näähän pyhä tähtesi yli yön ja aineen!
Kultainen helää
ihmisen ikävöivän sielussa kieli.
Etsimys elää,
maaksi kun maatuu jo tyytyvän mieli.

1908.

Luonnon luotteita

(1908).

1.

Maan virsi.

Kehto ja hauta, harmaja valta
muhkean mullan,
sateen ja paahtavan päivyen kullan,
nouseva norosta, turpehen alta,
antaja elon,
kantaja ikuisen kuoleman pelon.

Maal olet mahtaja sykkivän suonen,
kukkivan kedon,
vierivän villan ja juoksevan pedon,
peri-isä pellon ja tuttava Tuonen,
jumaluus jyvän,
kaitsija kasvun huonon ja hyvän.

Maal sulle kiitosta kantele soikoon,
suvilaulu Suomen,
tuoksussa juhannuskoivun ja tuomen,

rikkaana riemuita virtemme voikoon,
 elonhuolet voittaa,
 kauneuden korkean sydänkieltä soittaa:

»Maa iki=heilivä, Maa hius=häilyvä,
 kesäpäivän=päilyvä,
 tuulessa kultaisten laihojen lainehet,
 emo syli=lempeä, emo sydän=hempeä,
 luo meihin lämpöä,
 suo meissä kypsä ajan alku=ainehet!

Maa elon=kaitsija, Maa manan=loitsija,
 hengen=haltioitsija,
 tule meille turvaksi työssä ja taistossa!
 Kun korpi kohisee, syystuuli tohisee,
 yön siipi suhisee,
 vierä kesävirtenä veressä ja vaistossa!

Maa iki=nuortuva, Maa suvi=suortuva,
 tuhatrinta=tuortuva,
 ole meille armias riemumme retkellä!
 Emo ilta=ripsinen, emo aamu=hapsinen,
 aurinko=lapsinen,
 katso meihin kauniisti kuoleman hetkellä.»

Yhtyvät lauluhun laaksot ja korvet,
 paisuvat pellot,
 laitumet laajat ja karjojen kellot,
 raikuvat taivahan rantojen torvet
 valkeuden juhlaa;
 Maa pyhä, laupias lahjoja tuhlaa.

2.

Meren virsi.

Minne riennät,
 vierivä virta?
 Kunne kohiset,
 pauhaava koski?
 Mereen! Mereen!
 Meill' on kiire!
 Tehnet teljen,
 särjemme sen.

Tiedätkö tiesi,
 kansan aalto?
 Aika myrskyinen,
 minne menet?
 Vapaus, Vapaus
 meitä viitto!

Kansojen meri
on ihmisyys.

Mikä on määräsi,
heleä henki?
Kunne kuolevan
suunta suora?
Tahdon sulaa
suurempaani,
ijäisyyteen
ikävä on.

Yksi elää hetken,
toinen vuosisadan,
kolmannesta kerrotahan
kevätöinen taru.

Aalto aaltoa seuraa,
meren laulu on lakkaamaton,
kuin on kaikkeuden luomisvoima,
kuin on kuolon ja elämän kulku.

Moni nähnyt on nuorta unta,
silloin miehuus saapui,
kovan lauloi luonnon laulun,
sanoi korvaan ankarat sanat,
lyhensi päivät,
pitensi illat,

heitti tielle pitkät varjot,
painoi päähän seppeleen
mennä maata aikaiseen.

Sammuu henki, saatuansa
täytetyksi
palavimman toivonsa.

Mutta en tahtoisi itseäni antaa,
tahtoisin kuoleman kauhutkin kantaa,
mullaksi maatua,
pahaksi paatua,
kesken kiireintä työtäni kaatua,
jos minä tietäisin,
että mun sieluni säilyy,
vaikka kuljenkin kuoleman rantaa,
silloin ma sietäisin
sinne soutaa,
missä kaislikot himmeät häilyy,
sanoisin sanan,
tyttö Manan
saisi sankarin noutaa
elontuskan tuolle puolen,
taakse taakan, arkihuolen;
enkä mä menisi surren,

näkisin jälkehen purren
 jäävän kirkkahan, haihtuvan hopeavanan;
 katsoisin tuota,
 liukuisin vitkaan vierivää vuota.

Turha aatos! Turha unelma!
 Katoan kuplana laineen,
 pysyy meri,
 ääretön, saareton, sanomaton pyhyys.
 Lienee mulle liian suuri,
 lienen mereen liian pieni,
 koska pelkään
 kangastella kaikkeutta,
 myrskytä myrskyn kanssa,
 kulkea tohussa tuulen,
 heittyä helmenä pilviin saakka,
 syöksyä syöveriin.

3.

Ilman virsi.

Tääll' on templi korkea,
 se vaikk' on vailla siltaa,
 päivä vain sen valaisee
 ja kuudan pitkin iltaa.

Taivaankansi katto on,
sen seinä ilmanpieli,
myrsky siinä messuaa
ja saarnaa satakieli.

Kirkonkupuun kirjaeltu
kaikk' on tähdet taivaan,
kiertämähän, kaartamahan
kuolevaisen vaivaan.

Alttariksi asetettu
vain on pilven parras,
siitä puhuu ukkonen
ja haastaa liekki harras.

Suopi Herran ehtoollista
salamoiva Henki,
vihkii häihin, hautahan
ja valaa kastehenki.

Painaa maahan martahat
ja luopi päälle lunta;
siell' on paimen yksi vaan
ja yksi seurakunta.

Kuuluu siellä kunnia
myös maailmoiden mahdin,
sähkö antaa säveleen
ja taivaanranta tahdin.

Eikä opinkappaleita
siellä kukaan muista,
mutta sama soipi virsi
myrjaadeista suista.

Surma siellä on sunnuntai
ja syntyminen joului,
elämän on koulu kova
eikä rippikoulu.

Siellä eriuskolaista
valtio ei vainoo,
luonnon laajan lakikirja
esivalta ainoo.

Hyrskyy uskon uuden hymni,
ihmishenki herää,
tekee riemun ristiretken
ilman miekanterää.

4.

Tulen virsi.

Sokko on Sallimus,
 silmitön kohtalon vaskinen valta.
 Mies voi sen muuttaa,
 jos tulen ryöstää hän voi taivahalta.
 Rautakin raukeni,
 Sallimus ahjossa sankarin suli,
 kun tarmo takoi,
 leimusi korkea, kirkas tahdon tuli.

Ken kipunaisen
 rintaansa saanut on tuon tulen tuiman,
 saa ei hän rauhaa,
 rientää hän viemänä vihurtuulen huiman,
 pyhä pyörremyrsky
 hänt' yhä eespäin yöt päivät ajaa;
 aarnihongan alle
 saattaa hän pysähtyä tekemähän pajaa.

Sydän hällä sytee
 kuunnellen kesä-yötä ääretöntä yksin,
 pois povi palaa
 istuen naisen nuoren kera ystävyksin;

saattaa hän viipyä
vierellä kultaisten riemujen maljan,
silmä kauas katsoo
keskeltä heiluvien hetkien naljan.

Taikka hän tarpoo
syys-yötä synkkää, maantietä mieron,
tuntee hän kodin,
muut missä tuntevat kylän kolkon, kieron.
Tuska häll' on ainainen,
mutta myös ainaisen teon tulihurma.
Kuolo häll' on kumppani,
ystävät elon lyhven ajatus ja — surma.

Painavat palkeita
pyrkimys sekä usko ihmiskuntaan uuteen;
kohottavat kouraa
kuolevaisen kaukomielet kuolemattomuuteen.
Jos käsi uupuu,
uuvu ei unelmien kirjokipinä-lento;
usein on maailman
syttänyt hehkuvan hengen säen hento.

Tuli! sua kiitämme
kaikesta, mikä meidät ihmisiksi nostaa,
tiedosta, taidosta,
tarmosta, joka iskut kohtalon kostaa.

Tuli, meissä pala!
 Ihmisten mantereeksi maailma muovaa!
 Jumaluus julma,
 ole meissä lempeä, laula virttä luovaa!

Epilogi.

Sähkön sävel.

Tuntematonna ma maailmat ohjaan,
 korkeudet, syvyydet sydämien pohjaan,
 taivaasta taivaasen, tähdestä tähteen;
 maass' olen, ilmassa, aallossa lähteen.

Ei ole paikkaa mulla, ei aikaa,
 nimeäni kaikkeuden kanteleet kaikaa;
 muut ovat monet, minä olen yksi,
 mua eivät muut saa määritellyksi.

Laki olen laulava halki elon laineen,
 Henki olen hehkuva kautta kaiken aineen,
 Äly olen ääretön, Järki olen jylhä,
 Voima olen ehdoton, pyhä, yksi, ylhä.

Turha mua tutkia maisin mainesanoin;
 tieni ma vallitsen säkenöivin vanoin.

Lyön: siellä tähtitarhat syttyy ja sammuu.

Käyn: siellä aamun^skarjat kultasarvet ammuu.

Saatan ma heilua päällä kesäheinän,
painua läpi vuoren paatisen seinän,
räiskyä silmästä rakastavan naisen,
singota unelmista urhon kuolevaisen.

Otan usein yömajan ihmisten tuntoon,
useammin päivämajan päähän ja kuntoon,
satun sinisalamana, tartun takaraivoon,
juhlat jumal^saattehen isken ihmis^saivoon.

Kauneus on kaapuni elävitten eessä,
kirjokaari merkkini pilvissä, veessä.
Tuon jos tunnet, suurtuu sun sydämesi pieni,
käy sen kautta huikaisten sädekirkas tieni.

Tähtitarha

Pyhä Martti.

Legenda.

Pyhä Martti, mahtava piispa,
yli ratsasti Ranskanmaan,
jalo alla jalkova orhi,
kaks knaappia seurassaan.

Tuli ryöväri vastahan tiellä:
»Hei, henki tai kukkaro!»
Pyhä Martti, mahtava piispa,
pään herjalta halkaisi jo.

Taas eespäin ratsahat rientää;
puri pakkaneen ytimiin,
hevon harja huurtehin hohtaa,
jää kasvavi kannuksiin.

Tuli kerjuri vastahan tiellä:
»Ropo köyhälle, herra, suo!

Ei varrellein edes vaippaa
hän jättänyt, ryöväri tuo.»

Pyhä Martti, mahtava piispa,
ei miettinyt kauempaa,
löi kahtia vaippansa kalliin:
palan suuremman kerjuri saa.

Taas eespäin ratsahat rientää;
puri pakkanen ytimiin,
yön taivas tähtihin ratkee,
mut tähdissä kuiskailtiin:

»Kunis ratsastaa Pyhä Martti,
sinis siunattu Ranska on,
sinis viattomalla on suoja,
pää konnien turvaton.»

Yön tähtien tuikkeessa kiittää
uros jäisellä orhillaan,
vilu-viittainen, kypär-kylmä,
kaks knaappia seurassaan.

Kun kuuluvi kavion kopse,
rikas vuoteellaan vavahtaa,
kädet ristivi köyhä, mut konna
hätähuutohon havahtaa:

»Sinis ratsastaa Pyhä Martti,
kunis maan päällä oikeus on,
kunis täyttynyt Jumalan tahto
on laupias, lahjomaton.»

Yhä ratsastaa Pyhä Martti,
käy tuomio teräksinen
yön talvisen tähtien alla,
yli maan, läpi sydämien.

1909

Kuolemattomuuden toivo.

Kantaatti.

Kaupunki nukkuu,
paukkaa pakkasen harmaja henki
Yön äänet hukkuu,
turtuvat tuskat jo ihmisienki.
Kuu kumma valvoo,
leimuavat tähtien tulikirjat yössä.
Tähtiä palvoo
mies yksinäinen, mi istuvi työssä.

Kuuhut katsoo akkunasta:
»Tuollapa on kiire vasta!
Ehdit hautaan helpommalla,
nukkumahan nurmen alla.
Ijäisyys on kylmä käsi,
taittaa tarmos, elämäsi,
menet niinkuin meren laine,
katoat kuin kaikki aine,

kuihtuvat sun henkes heelmät,
 haihtuvat sun taitos teelmät,
 turha tääll' on työ ja taisto,
 varma yksin elon vaisto,
 varma maailmoiden rata.
 Valaisetko maailmata?»

»Älä luule, ylpeä yölamppu taivaan,
 yksin että loistat sa maan valjun vaivaan,
 älä luule, tähti, mi tuikat talvi-yössä,
 olevasi ainoo, mi tääll' on valon työssä:
 työlamppu palaa,
 ihmishenki ikävöi,
 sähkön valta säkenöi,
 tunne suuri suitsuaa ja haave heljä halaa.»

Ilkkuu jääkukka ikkunalta:
 »Etsijä, etkö huomaa,
 että aivosi kehräävät jo
 hulluutta tuulen tuomaa?
 Elon riemu on ensimmäinen,
 toinen kuoleman pelko,
 turha muuta on tutkistella,
 sulla jos niist' ei selko.
 Katso, maailma kaikki nukkuu,
 paina itse pääsi,
 herää huomenna, nauti, naura,

tartu elämääsi!
 Kerran vain ne viittovat sulle
 toiveet ynnä muistot,
 kerran vain ne kukkivat sulle
 hekkuman heelmäpuistot,
 kerran oot oman onnes loihtu,
 kerran vain sytyt, sammut, soihtu,
 kudo vaivasi kukkasiin,
 vaivu untesi unelmiin!»

Kas, kuin nousee miehen rinta:
 »Enkö eläis elämätä,
 koska tunnen tulisinta
 tahdon jännitystä tätä?
 Elon vaisto juuri ajaa
 aatteen mailla matkustajaa,
 että jatkuis hengen hetki,
 vaikka päättyy päiväretki.»

Tarttuu työhönsä mietteen mies,
 pyhän tahdon lies
 leimuaa, kukat jäiset sulaa.
 Seinät siirtyy,
 pitkät piirtyy
 alat aatteen lentimille.

Tuonne taakse tahtisarjain
 laumat orhein liekkiharjain
 häntä kilvan kiidättävät,
 otavaisen olkapäitse,
 kärjitse Kalevan miekan;
 kuulee hän kummat laulut soivan,
 luulee hän henkensä kaikki voivan.

Näkee hän allaan
 maan kuni kuoleman kartanon harmaan:
 hautoja tallaa
 mies ikitoivon ja aatteen armaan.
 Henkensä helmeä
 etsivä ei tunne elon talvisäitä.
 Kuutamoa kelmeä
 hälle on korkean auringon häitä.

Kesä kukkii kaunehinna,
 luonnon lapset karkeloi,
 juhlii metsän laaja linna,
 meren kaunis kannel soi.
 Kera käy hän naisen nuoren
 lehtotietä lempeää,
 hehkuu huiput onnen vuoren,
 karkaa haave hourupää.

Huojuvi heinä,
 kuiskivi kukka,
 virkkavi viita:
 »Saapuvi syys,
 heilimme jälleen,
 heili ei koskaan,
 henkesi nuori,
 halla min hyys'.»

Laulavat liedot
 ilmojen aallot,
 armahat niinkuin
 nouseva koi:
 »On elo kaunis,
 kauniimpi sentään
 sille, ken kuoleman
 voittaa voi.»

Haastavi tumman
 Tuonelan herra,
 turpehen alta
 ankara mies,
 säikkyvät aallot,
 tummuvat metsät,
 sammuvi päivän
 lempeä lies:

»Voita ei kenkään
 valtoja kuolon,
 nuoret ja vanhat
 viikate lyö,
 kaikki ma voitan,
 kaikki ma korjaan,
 kaikki ma peitän
 kuin pyhä yö.»

Katso, niinkuin pilvi kaartaa
 taivaan kannen kirkkahan,
 hältä murhe mielen saartaa,
 tuntee kaipuun katkeran,
 vaipuu aatos, äsken lieto,
 silmä sumuun kyyneltyy,
 tuima pyrkii ilmi tieto,
 syvä niinkuin rinnan syy:

»Kesät kulkee, talvet vaihtuu,
 syksyt seuraa toisiaan,
 kerran viime hanget haihtuu,
 astut itse alle maan.
 Kukkii pääsi päällä kunnas,
 kulkee ihmisheimo uus.
 Mik' on miehen menneen lunnas,
 kuolleen kuolemattomuus?

Minkä uhmaksi jumalten
uskoi mies tulen=tukeva,
olikin jumalten juhla.

Minkä tahdoksi omaksi,
oli tahto taivahisten,
itse aurinko elämän.

Kaikessa sama on tahto,
vaisto valtava, ijäinen:
toivo kuolemattomuuden.

Suurimmassa, pienimmässä:
elää itsensä ylitse,
suojata oman=sukuista.

Tuo on luonut luomakunnan,
linnut puihin laulamahan,
maat, ilmat iloitsemahan.

Tehnyt valtiat väkevät,
templit, linnat, taidetarhat,
askaret aren ja pyhän.

Soinut kansan kanteleissa,
työssä, toimessa inehmon,
leikissä suvisen luonnon.

Lasten laulut, naisten naurut,
 kevätvirtojen vilinät,
 tuota kaikki kuuluttavat.

Sama kuoro kaikkialta
 yhtyy äänehen inehmon,
 vyöryy, paisuu pauanteena.

Kuolon kanssa kamppaella,
 tuo on aateluus elämän,
 ritarilyönti luomakunnan.»

Helkkyvät hopeiset kielet,
 yltä, alta, kaikkialta,
 toiset raikuu kultakielet,
 laulaa luonnon kaikkivalta:
 »Ei ole eloa eikä
 kuolemata ehdotonta.
 Kunkin on kuolema sikäli,
 mikäli hänellä mieli,
 kullakin on kuolottuutta,
 min verran vaatia osasi.
 Tehnet suuria tekoja,
 elät sä tekosi verran,
 nähnet kauniita unia,
 elät sä unesi verran,

luonet laulun lentämähän,
elät laulun lentimillä,
väkipyörän vääntämähän,
sen kera pyörit ja pysähdyt.
Siittänet pojan pätöisen,
elät kanssa heimon helmen,
puun pyhäisen istuttanet,
itse kaadut puusi kanssa,
koonnet maata, mammonata,
elät maassa, mammonassa,
jättänet jälle muiston,
kera muistosi murenät.»

1910.

Pikku Helka.

Kun sa naurat, nauraa sydämeni,
kun sa itket, hyytyy hurmeheni,
tunnen tuskaa, avutonta aivan,
kun en arvaa aina syytä vaivan.

Vaan kun silmäs, mieltivät ja hyvät,
minuun katsoo niinkuin kaivot syvät,
silloin kasvonsa pois kääntää taattos,
itkee kuin jo näkis kuolinsaattos.

Tunnen katseen, kysymyksen tunnen.
Kysyt: Mikä? Kuka? Mistä? Kunne?
Kysyt, kysyt, eikä vastaa kukaan;
vierit vihdoin muiden lasten mukaan.

Ah, tuo ilmees varhaisvanha, arka,
siitä tunnen sinut, Helka parka!

Olet tyttäreni, kuulut sukuun,
surun heimoon, surman lasten lukuun;

Rotuun, joka rakkautta janoo,
hirven silmin armahdusta anoo,
kärsii, herkistyy, ei kauan kestä,
kuolee sydämensä herkkyydestä.

1911.

Vanha Täti.

Hapses jo harmeni, vanha Täti,
etkö jo levätä voisi?

— »Hoitelen lapsia siskovainaan,
leponi hyödytön oisi.»

Selkäsi köyrtyy, vanha Täti,
aika on huolesi heittää.

— »Talutan siskoni lapsen lasta,
sikskuin multa mun peittää.»

Jalkasi horjuu, vanha Täti,
katkeat kadulle kerran.

— »Silloin kun en ole tarpeen enää,
nukahdan huomahan Herran.»

1911.

Tähtitarha.

Kuljen, kuljen kummallista
tietä tähtitarhan,
sadan saanut surman suitse,
haavehen ja harhan.

Täällä eivät piikit pistä,
polta haavat okaan,
täällä voi vain nousta, nousta,
eikä mennä lokaan.

Tääll' on käydä turvallista
tuollapuolen vihan,
yläpuolla yön ja hallan,
taivas-tietä ihan.

Päätä huimaa katsellessa
maailmoita alla,

hurmaa kahta kaunihimmin
toiset korkealla.

Ensi kerran elämässä
elän rinnan rauhaa,
sopusoinnun suurta unta,
laulun mieltä lauhaa.

1912.

Titanic.

»Lähemmä, Jumala, sua!»

»Lähemmä, Jumala, sua!»
Uppoo linnamme uiva.
Maailma hukkuu,
katoa kaikki jo kuiva.

»Lähemmä, Jumala, sua!»
Aukee allamme syvyys,
laulumme lakkaa,
päätyvi pahuus ja hyvyys.

»Lähemmä, Jumala, sua!»
Nyt ei tuoll' ole ero,
liet rikas, köyhä,
tuhma tai maailman-nero.

»Lähemmä, Jumala, sua!»
On joka usko nyt vapaa.
Yksi on varma:
huomen meitä ei tapaa.

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Vaivumme vitkaan ja varmaan,
 yllämme tähdet,
 vierellä jäävuori harmaa.

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Tyynet on taivahan pielet,
 tyyni on meri,
 tyynemmät meillä on mielet.

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Ei hätämerkkimme auta,
 ei sana sähkön,
 ei valo, ei tuli, rauta.

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Ei anovaisina armon,
 suorina seisten,
 patsaina paatisen tarmon.

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Soittaen sorrumme, veikot.
 Meillä on vaimot,
 meillä on lapsoset heikot.

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Yksin on kuoltava kunkin.
 Auta ei mua,
 jos näen suistuvan sunkin.

»Lähemmä, Jumala, sua!»
 Siteet sielujen katkee,
 ihmiset eroo,
 rakkaus, ystävyys ratkee.

»Lähemmä, Jumala, sua!»
 Kulkeva kuu on ja päivä,
 meiltä ei koskaan
 häipyvä kuoleman häivä.

»Lähemmä, Jumala, sua!»
 Seisomme polviin jo veessä.
 Kumppani, soita,
 soita kuoleman eessä!

»Lähemmä, Jumala, sua!»
 Soi tuhatääninen kuoro.
 Jäävuori vastaa:
 huomenna toisten on vuoro.

»Lähemmä, Jumala, sua!»
 Tyhjiys yllä ja alla.
 Hyinen on meri,
 hohkaa maailman halla.

»Lähemmä, Jumala, sua!»
 Huulemme hyytyvät torviin,
 soitamme sentään,
 huudamme kohtalon korviin:

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Tuo elon kaiken on tunnus,
 on joka teon,
 on joka tehtävän punnus.

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Vaipuu nyt Salliman vaa'at,
 lienemme hienot,
 lienemme halvat tai raa'at.

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Kuole ei kauneus, joskaan
 täyty ei kaipuu,
 pääty ei etsintä koskaan.

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Ihmisen kunnia soikoon,
 ihmisen voima
 voittaa kuolonkin voikoon.

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Laineet jo päällemme pauhaa —

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Soitamme ihmisen rauhaa —

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Ihmisen kunnia olkoon —

»Läheemmä, Jumala, sua!»
 Ihmisen ihanuus tulkoon —

1912.

Totuuden etsijä.

Lensi aattehet aroilla
niinkuin raisut villiratsut —
en niitä tavannut kiinni.

Keinuiivat kuvien sarjat
Intian ikilehoissa,
virran vienon lainehilla —
olivat uinuttaa minutkin.

Entäpä Egyptin maasta
löytäisin salasanani?

Matkusti matematiikka
mittoinensa, muotoinensa
haudoilla entisen Egyptin —
sit' oli kotona kyllin.

Synagoganko sylistä
 löydän varman vastauksen,
 Galilean laaksoloista,
 ristin kultaisen kuvusta?

Jehova jyrisi siellä
 niinkuin pitkän pilven ääni,
 värisi veriset uhrin,
 vavahteli kaikki kansa
 alla Abramin Jumalan,
 Isakin ja Jakobinkin:

Itse vaati ihmisuhrin
 isä poialta omalta,
 kuolon kurjan ristinpuussa
 vuoksi herjan ihmisheimon.

En ma löydä etsimääni.

Menen sieluni sisälle,
 oman rinnan onkaloihin,
 löydän luottehen lujimman,
 jolla torjun turmat kaikki.

1912.

Lapsen kirkko.

Kuulkaa, kuinka kirkon kellot
kaikuu kautta maiden merten:
pou pau, pou pau!

Kuunteli sitä hän lasna
kodin köyhän kynnykseltä,
oman äitinsä sylistä,
keskeltä sinisalojen.
Salot raikui, vaarat vastas,
kierteli pyhäinen kaiku,
sai lapsi sanelemahan:
»Äiti, milloin me menemme
sinne, joss' on joulukirkko?»

Virkkoi äiti: »Toisti, toisti,
kun sa vartut vaaksan verran.»

Varttui lapsi vaaksan verran,
vieri jo veräjän suulle,

näki hän kirkkotien katoovan
 kaukaisehen hongikkohon,
 juoksi hän kohin kotia:
 »Olen nähnyt kirkon, kirkon!»

Kysyi äiti: »Minkä kirkon?»

»Näin minä ikkunat isoiset,
 harjat pilvenpiirtäväiset,
 niitä patsahat piteli
 maasta asti taivahasen.
 Äiti, milloin me menemme
 sinne, joss' on joulukirkko?»

Hymyili hyväinen äiti:
 »Kun sa saat paremman koltun.»

Sai poika paremman koltun,
 pääsi kerran kirkkohonkin,
 näki hän oikean tapulin,
 tapulissa kellot kaksi,
 tuli itkien kotihin,
 kaihomielin kartanolle:
 »Oma kirkkoni parempi
 oli huojuhongikossa.
 Nyt sekin on minulta mennyt.»

Eikä kohdannut enempi,
ei elossa, kuolemassa
eikä kuoleman takana
kaukometsä-kirkkoansa.

1912.

Painuva päivä.

- »Ah, painuva päivä, mi kiire on sulla?
En jaksa, en jaksa ma jäljessä tulla,
niin paljon, niin paljon ois tointa ja työtä,
ma pelkään pitkää yötä.»
- »Laps onneton, leiki, jos joudu et mukaan!
Mun orheini kanssa ei kilpaile kukaan.
Mut jos halu sulla on haaveesi luokse,
sa kiireemmin, kiireemmin juokse!»
- »Ah, painuva päivä, jo voimani vaipuu.
Kera orheisi rientävi henkeni kaipuu,
mut tien kivet, kannot estävät jalkaa,
mun ruumiini raueta alkaa.»
- »Mies mieletön, heitä jo tuumasi turha!
Sun henkesi kaipuu on henkesi murha.
Miks ennemmin et sinä alkanut matkaa?
Nyt liian on myöhäistä jatkaa.»

— »Ah, painuva päivä, ma aamusta aloin,
jo lapsena leimusin, nuorena paloin,
mut tahtoni vielä ei tuhkaksi tulla,
jos vielä on valkeutta sulla!»

— »Polo ihminen, kuulunet siis sukukuntaan,
mi Luojalta lahjaksi saanut ei untaan,
siis taistele, iske ruskossa illan!
Jätän jälkeeni välkkyvän sillan.»

— »Ah, painuva päivä, sua pyydän ja vaadin,
siks varro kuin viimeisen lauluni laadin!
Olen kohta jo valmis, en paljoa palvo,
yks tuokio yössäkin valvo!»

Pois aurinko painui, lankesi ilta,
jäi taivahan rannalle säihkyvä silta,
mut kaukaa korven tummuvan yöstä
soi laulu ihmisen työstä.

Syyslehtiä.

Syyslehdet pään päällä lentelee,
suru kulkijan rinnassa kumahtelee.

— Ah, lentävä lehti, sun laillasko lien
pian päässä ma lempeni, lauluni tien?

»Ole huoleti, vieras veljemme!
Tuhat vuotta tai hetki, on yhtä se.»

— Ah, lentävä lehti, sun laillasko jäin
ilonpuustani irti ja elämästäin?

»Pysy tyynenä! On elo unta vaan,
ilo ainoa itkeä unelmataan.»

— Ah, lentävä lehti, sun laillasko voin
päin haihtua haaveita nousevan koin?

»Tule viisaaksi, vieras veljemme!
Koi koittavi, mutta ei murheelle.»

Yli lentävät poloisen kulkijan pään,
mi kaipaa kaunista elämätään.

1913.

Syyssäteitä.

Mikä valkeus äkkiä ympäri pääni?
Mi lempeä ääni
kuin kieliltä kantelon hopeisen?
Mun mieleni synkkyys haavehin haihtuu,
suru kaihoksi vaihtuu
ja muistoksi päivien menneiden.

Ja valkeus kasvaa ja kasvaa yhä,
ja kantelo pyhä
soi helisten täydellä voimallaan,
veet veisaavat myötä ja kuuraiset puistot,
ja mieleni muistot
pian peittävät minulta taivaan ja maan.

Noin laulaa ne sätehet syksyisen mielen:
»Sun soittosi kielen
me tahdomme jällehen soinnuttaa:

kun kului pois elos kaunehin kulta,
et tuntehen tulta
sa saa, mutta härmää sa saat, hopeaa.»

Ja vastaavat lempeät tyttäret taivaan:
»Et taas elonvaivaan
saa pois meiltä mennä, et tummua pois;
vain valjeta saa polo, vaivattu pääsi,
niin kohtalo sääsi,
sen huolimme huntuun kuin onnea ois.»

Jo tanssivat ilmassa taivaiset hunnut,
jo saapuvat tunnut
nuo elämän mennehen, arpeuneen.
Suo kohtalo joskus kaunihin ehtoon
maan lapsien lehtoon,
elon onnea anna ei uudelleen.

Maininkeja.

Pitkinä, loivina maininkeina
mieleni myrskyt päilyy,
elämänseikkailun, haaveen halut
vain kokemuksina säilyy.

Vanhenin vuosia kuukausissa.
Mistä sen saatan tietää?
Siitä, että jo suuttumatta
voin loukkauksia sietää.

Siitä, että on mieleni murhe
mun suurempi tunteeni tulta,
että jo kiellän itseltäni,
mitä ennen en kieltänyt sulta.

Pitkät, kauniit aurinkopäivät
saattavat eessäni olla

taikka kuolema, köyhyys ja kurjuus —
kuolema tunkiolla.

Merkitse mulle ei enää, mi muille,
ei mulle se merkkitapaus,
ei rikkaus, ei rakkaus, ei arvo, ei valta,
vain sieluni ijäinen vapaus.

1914.

Kukkialta.

(1914).

1.

Kylmä ilta.

Kesken kesää syksyn valju valta;
hohkaa kalman henki kaikkialta,
hallatuulen hammas luihin puree,
metsä, järvi murheellisna suree,
saaret seisoo liikkumattomassa
ikävässä ikiharmajassa,
puhuu kuolemaa jo puiden tohu,
uhkaa kadotusta korven kohu,
aalto lyijynraskas rantojaan
huuhtoo ikuisilla huolillaan.

Viiltää veno kesken luonnon karun;
vana kertoo orvon onnentarun,
joka tuskin päästen päivänkukkaan

kuihtui kylmyyteen ja joutui hukkaan,
 vaan ei sentään elämästä laannut,
 vaikk'on vuosia jo maassa maannut,
 kulkee kummitellen ihmismaita,
 muistaa aikojansa autuaita,
 joskus laikahtavi laulamaan
 kylmin rinnoin kevättriemujaan.

Saaret seisoo liikkumattomassa
 ikävässä ikiharmajassa,
 järvi jäähtyy, sydän synkkä hyytyy,
 tahto taittuu, pikkutöihin tyytyy;
 ah, ne päättyi elon juhlapäivät,
 autius, tyhjiys, tuijotus vain jäivät,
 pulmain päästely ja kummastelu,
 kunne joutunut on lapsen lelu,
 mietiskely, miksi inehmoin
 elonlangat niin on, eikä noin.

2.

Pilvinen päivä.

Jälkeen aamu-usmien
 järvi hopeoituu,
 päivätönnä päilyen
 koreaksi koituu.

Kuvastelee koivu, kuus,
rannan viita viilee,
kummallinen hiljaisuus
syvyydessä piilee.

Sadekuurot kulkevat
kaukaa siellä täällä,
käy kuin aallon unelmat
virit vetten päällä.

Harras niinkuin ystävän
taivahan on tuntu,
vaihtuva kuin elämän
kaukometsän huntu.

Sataa munkin mielehein
hopeainen seule,
kaartuu kautta aatostein
samettinen neule.

Niinpä hunnun alle jään,
sillä peitän pääni,
uskon yhteen ystävään,
yhteen elämäni.

3.

Kuudan-yö.

- Mitä laulatte Kukkian kultaiset laineet?
»Me hautaamme matkasi haaveet ja maineet.»
- Mitä tiedätte taivaalla yön sinipilvet?
»Me peitämme taistosi kalvat ja kilvet.»
- Mitä kerrotte pilvistä kuun kultajuovat?
»Ett' immet jo Salliman anteheks suovat.»
- Mitä virkat sa viitojen, lehtojen tuoksu?
»Jo että sun päätyvi päiväsi juoksu.»
- Ja Kukkian kuusten ja koivujen humu?
»Sun että jo häipyvi silmies sumu.»
- »Taas saat elon nähdä kuin kehdoissa kerran,
näin tuntea itsesi, tuntea Herran.»

4.

Aamun sarastaessa.

Ja jos vähän mulla vain aikaa on,
 mun mieleni kaari on mittaamaton,
 taas riennän ma riemuun ja huoleen;
 ovat kauniita Kukkian päivät ja yöt,
 mut kauniimmat vaativat ihmisten työt
 mua myrskyn ja maailman puoleen.

Levon lempeän lapset ei muistele mua,
 mut kuitenkin, Kukkia, siunaan ma sua,
 jos tartunkin sauvaan ja viittaaan;
 menen matkaani hattua heilauttain!
 kun säilyi mun sieluni vapaus vain,
 vähät muusta ma maan päällä piittaaan.

Voin kuiskata sentään: jo orjasi olin,
 kun, Kukkia, saartesi kumpuja polin,
 elinkautinen valtasi vanki.
 Mut aamu kun koitti, se armahti lastaan,
 sain voiman ma taistella rauhaani vastaan,
 näin voittaen vaikeimmanki.

Oli tenhoa ilmassa, tiesin ma sen,
mut ett' ero oisi niin tuskallinen,
ei arvata saattanut kukaan;
ma pelkään, sun öin sekä päivin ma nään,
mut ennen kuin loihtusi lankahan jään,
vien kultaiset muistoni mukaan.

Kuvia Rautalammelta.

(1915).

1.

Iltatunnelma.

Taa korpien päivä painuu,
vesi kultana kimmeltää,
mut kultaisempina kaislat
ja salmet ja saaren pää.

Ah, rinta rauhaton, jospa
levon täältä se löytää vois,
ja muistoistaan jos pääsis
eik' ollut toivoja ois!

Tuon auringon kullan kenpä
vois kätkeä sydämeen
ja itselleen olla outo
kuin kaislat ja välke veen!

2.

Yliskamarissa.

Hiljaa, hiljaa, sydänparka!
 Vaikk'en liene liian arka,
 säikyn Suomen suvi-yötä,
 siin' on tenho, taika myötä;
 pelkään puita kukkivia,
 valkamia valoisia,
 punapurtta rannan alla,
 kauneutta kaikkialla.

Hiljaa! Enin säikyn noita
 posken nuoren purppuroita,
 impeyttä silmän syvän,
 hempeyttä huulen hyvän,
 tuota kaulan kaareutta,
 poven kummun kukkeutta,
 pelkään pettymystä uutta,
 ihmislemmen ihanuutta.

3.

Venematka.

Tähdet yllä ja tähdet alla,
 veen yli valju kuudan;
 vierii äänetön pursi yössä,
 purressa miesi muudan.

Metsät kaikki jo kellastuivat,
talvi jo tulla taitaa,
jättää ystävät yksiksensä,
aatoksiinsa aittaa.

Ihmiset hankihin hautautuvat,
miettivät talvitöitään,
tutkivat elonsa tarkoitusta,
synkkiä sydän-öitään.

Tuumivat, seulovat selviöitä,
jäljelle jää vain hyvyys,
ylle yöllinen taivaankansi,
alle tähtinen syvyys.

Häipyvät taakse jo talojen lamput
iltahan äärettömään;
purskahtaa mies purressansa
itkuhun äänettömään.

Eräs Kajaani-muisto.

Syystunnelma.

Paistaa kuuhut päältä Pöllyvaaran,
kohu Ämmän, Koivukosken soi,
valkeana takaa virranhaaran
terhen kylmä tienoon auteroi,
syksyn henkäys on maassa, puissa,
metsä harva huokaa verkalleen,
nurmi nukkuu talven haaveiluissa,
talot häipyä yöhön yksikseen.

Nousee rintaan niinkuin kaiho kumma:
jotain kallista on mennyt pois!
Elämäkö? Ei, on tuoni tumma . . .
tää on harmajaa kuin hallaa ois.
Haihtunut lie elon aika parhain,
toivot, taistot, tuskat päättyneet;
miesnä seison, mistä lähdin varhain,
essään öisen synnyinseudun veet.

Lehti keltainenko lensi? Tuolla
 mua tahtovatko tervehtää
 tienoot, joissa onnen päivänpuolla
 elin rikkahinta elämää,
 missä lauloin elon ensi laulut,
 töitten suurten unta nähdä voin,
 hehkuin niinkuin hehkui luonnon taulut
 alla heinäkuisten aurinkoin.

Nytkö muistelo vain mulla eessä,
 muistot siitä, mit' on takanain?
 Kiilto kylmä myöskin kyyneleessä? . . .
 Sammuneet on riehut rinnastain.
 Katson elämään kuin ruumislautaan:
 tähän asti, tästä eespäin ei!
 Tänne jään, ma tänne hankiin hautaan
 kaiken, minkä mielen murhe vei.

Siispä astua ma aion täällä,
 siks'kuin kumpu kaartuu kodoksein,
 katson kuuta Pöllyvaaran päällä,
 vierittelen virttä sydämein,
 muutun muuksi, olen mies jo toinen
 kuin mun tunki veikot, tuttavat,
 armaskin tuo ainut . . . Ah, ma voinen
 uudistua niinkuin unelmat!

Ei, en mitään voi! Mun täytyy tänne
jäädä sellaisna kuin saavuinkin,
tuonen-tyynnä joka hermo, jänne,
palaneena päin ja sydämin . . .
Värisyttää! Täältä pois! Mun täytyy
päästä maille päivän, laulun, työn!
Täällä järki hämyyn himmentäytyy,
täällä alkaa taika Turjan yön.

1915.

Elämän koreus.

Kiinni riipun elämässä
kaikin vaistoin, kaikin taistoin,
vaikka kaikki tuskat tunsin,
vaikka kaikki maljat maistoin.

Tartun elon sorjan tukkaan,
pidän kiinni enkä päästä,
sääli muita en, en itse
myöskään itseäin mä säästä.

Kiitän joka tuokiosta,
kiitän Sallimusta syvää,
minkä elää vielä salli,
minkä antoi pahaa, hyvää.

Teen sen itsetietoisesti:
riikon taikka kärsin, — kestän,

noin ma pelon peikot torjun,
noin ma kuolon kauhut estän.

Tiedän, että sorrun, sentään —
taikka kenties juuri siksi —
elän suurta sunnuntaita,
tunnen kaikki kaunihiksi.

Kenties juuri siksi mulle
taivaan tuliruskot palaa,
etten eespäin enää toivo,
etten taapäin enää halua.

Tässä seison enkä taida
muuta: tällaiseksi loi mun
aika, ijäisyys ja luonto
suuri, joka elää soi mun.

Pyydä anteheks en mitään,
mitään en ma anteeks anna,
olen niinkuin luonto itse,
joka lausuu: kärsi, kann!

Harmetkohot hapsat, menköön
selkä poikki taakan alla,
sentään elämää ma laulan,
kiitän miellä kirkkahalla.

Hyvät herrat, kauniit naiset,
 kyynelin ma täältä lähden,
 itken niinkuin syksy-ilta
 peittyessä pohjantähden.

Rakastan ma raivoon saakka
 tähteäni omaa tätä,
 elon joka ilmausta,
 Maata sydän-sykkivätä.

Rakastajan lailla eroon
 kerran elämästä tästä:
 ikihyvästit kun heitän,
 vielä nautin elämästä.

Pyhä, suuri Tuntematon,
 turhaan mulle huntus nostat,
 tiedän, että kuolen silloin,
 koska näkös mulle kostat.

Siksi painan silmät kiinni,
 umpiluomin uskon siuun,
 rinnoillesi pääni painan,
 tunnen, että uskot minuun.

Ah, te kuolevaiset! Kuulkaa,
 nähkää onnellista kahta,

jotka punapursin soutaa,
joutaa pitkin Lemmenlahta!

Kukat tuoksuu tuhtopuulla,
tähkät täyteläiset häilyy,
riemut rypäleinä tiukkuu,
päivä alla, päällä päilyy.

Miks en laulais, laikahtaisi,
koska sopii sorja raiku
siihen, mist' on miesten retki,
missä naisten nanrun kaiku?

Rakas, pyhä, suuri Luonto,
sulle soitan, sormet liitän,
lumosit mun lasna kerran,
siitä miesnä nyt sun kiitän.

Sulle uskoton en olla
taida enkä tahdo, — helmaas
suutelen ja kuolen, vaivun
valheeseen ja kuvitelmaas.

²⁴/₁ 1915.

Syyskylväjä.

»Syys tullut on. Miks yhä kylvät, mies?
Pian peltoosi kattaa jo talven ies.»

— »Kylvän ma keväitä uusia varten,
antaudun armoille kohtalotarten.» —

»Olet vanha jo, mennyt on kevääsi oma.
Sun eikö jo maassa maata ois soma?» —

— »Kannan ma kuormani riemun ja huolen,
siementä kylvän, sikskuni kuolen.» —

»Näin uskoen uutehen keväimeesi
sa uskotko myös ylösousemukseesi?»

— »Tiedä en. Teen vain tehtävääni.
Soi läpi sieluni ijäinen ääni.» —

»Mitä sulle siis virkkavi ääni tuo?
Se kauhua kuolon vai lohtua luo?»

— »Virkkaa: on valhetta vain moni verho.
Totuus on kotelo, toukka ja perho!» —

1915.

Uudenvuoden mietteitä 1916.

Upposi onni aikoinaan
synkkihin sydänvesiin
vaiko astuikin alle maan,
ei ole tullut esiin;
upposi unelmat, laulutkin
sydänsuruun syvään,
jää vain aatos ijäisin,
usko ihmishyvään.

Voi en onnea toivottaa,
toivotan siis vain rauhaa,
vuotta suurta ja valoistaa,
uskoa uutta, lauhaa,
rauhaa muille ja itsellein,
rauhaa maailmalle,
ettei kylpien kyynelein,
mentäis mullan alle.

Vaiko haudassa vasta tuo
valkea vuosi koittaa,
vuosi uus, joha rauhan suo,
rakkaudella voittoa,
vuosi kansojen, ihmisten,
ihmis-iijäisyyden,
tahto taivahan, tähtien,
ääni äärettömyyden?

Ei! Sen täytyy jo täyttyä
täällä maailmassa,
toivotun todeksi näyttyä
kuin sen näimme lassa.
Lapsenko uskohon uudestaan?
Lien jo tullut itse,
koska aivoilla tunnen vaan,
aattelen sydämitse.

Tähti.

Yksi etsi viisautta,
toinen etsi rauhaa,
kolmannenpa sydämessä
veren kosket pauhaa,
nuorin on hän tietäjistä,
pyhyiteensä pyrkivistä.

Virkkaa vanhin viisas yössä:
»Vaikka vuodet painaa,
onpa rinnanriemu, että
viel' en ollut vainaa,
koska Herra salli hetken,
määräs tämän tähtiretken.

Tiedän, etten kotimaahan
koskaan enää palaa,
että täyttyy täällä kaikki,

mitä mieli haluaa,
 minkä vuoksi olin, elin,
 mitä mietin, tutkistelin.

Totuutta on monta mulla,
 enempiin ne jakoo,
 ajatukset aivojani
 niinkuin aurat vakoo,
 yhtä vain en tietä keksi:
 tulla yksinkertaiseksi.»

Huokaa toinen tietäjistä:
 »Tunnen, että palaan,
 vaan en tiedä: minne? mistä?
 Toki tuonne halaan,
 minne painui päivä ehtoon
 taivaanrannan palmulehtoon.

Poltto povessain on täällä,
 eikä ennen raukee
 kuin mun kerran pääni päällä
 kuolon kukka aukee,
 mielen murhe, tuska tunnon
 murtaa multa miehen kunnon.

Tiedän, etten maailmassa
 enää muuksi muutu,
 miesnä oon, mik' olin lassa,
 elämään en suutu,
 tän. 'sin vain nähdä kerran
 rakkauden ja rauhan Herran.»

Jatkaa kolmas jaksajista:
 »Koska teitä kuulen,
 heräjän kuin horroksista,
 päättyneen jo luulen,
 tämän pitkän tähtiretken,
 tulleen elon juhlahetken.

Autuaammat ootte mua:
 teitä vaivaa Henki,
 mua, maahan vangittua,
 valta ainehenki,
 kauneus ja kaiken kaiho,
 mitä kukkii luonnon laiho.

Sielustain en vielä riistä
 siemeniä vaiston,
 vaikka tiedän, että niistä

varttuu vilja taiston,
nuo kun voitan voimat elon,
kukistan myös kuolon pelon.»

Pysähtyi jo tähti pyhä,
tietäjille näytti,
mitä kukin etsi yhä,
mikä mielen täytti,
kaikui heille kaikkialta
sopusoinnun suuren valta.

Heilimöivät henki, aine
heille kerran yhteen,
lauloi rinnan riemulaine
siemenestä lyhteen,
joka kelpas jumalille,
mutta kasvoi ihmisille.

1916.

Kulkuset.

Muistan, kuinka lasna muinen
taivon tähtiä tähysin,
elon etsin arvoitusta
tuoltapuolelta elämän.

Mitä löysin? Miettehiä
raskasmielisen sydämen,
autiutta ilman aavan,
illan tummuvan tuloa,
varjoja piteneviä,
päiviä lyheneviä,
kaiken kaunihin menoa,
jähmetystä jään ikuisen.

En totuutta nimeksikänä,
viisautta vähemmän vielä.

Kuuntelen nyt kulkusia,
 tiukuja elon iloisen,
 soipien, soareaänten,
 kyläteillä kiitävien.

Mitä löydän? Vaikka onkin
 lumi valkea kujilla,
 mennytkin minun kesäni,
 löydän kukkivan elämän,
 luonnon laajan, Luojan suuren,
 kuulen kaikkeuden sävelet,
 tunnen riemut ihmisrinnan,
 tuhat tuskaakin totista.

Päivä päivältä enemmän
 arvailen elämän arvat.

Enkä syrjässä alati
 istu, kuule ikkunasta,
 valjastan runonkin varsan,
 istun itse korjahani,
 annan tiukujen helistä,
 joulukulkusten kulista,
 käyn kera ilohon, ajan
 taloihin Tapanin kanssa.

Tuli ja rauta

Joulu Belgiassa.

He asuivat kaikessa rauhassaan,
he raatoivat, tekivät työtä,
tulet hehkuvat heidän tehtaistaan
ylt'ympäri valkaisi yötä;
he padoin sulkivat valtameren.
Ken sulkee, ken sulkee nyt syyttömän
veren,
jota pellot poljetut huppeloi,
mi huutaa, min huuto taivohon soi?
Laps siellä nyt itkee taattoaan,
emo miestänsä miekkavyötä.

Tääll' lepäävät arkiaskaret,
maa nauttivi joulurauhaa,
kyläteillä kaikuvat kulkuset
vain lapsuusiloa lauhaa;
siellä soi sota täydellä voimallansa,
koko kansa on häädetty kodeistansa,

ei rauhan, vaan kuolon enkeli
 yli talvisten tannerten kulkevi;
 siell' lepää myös arkiaskaret,
 mut tykkien jylinä pauhaa.

Meille oikeutta, totuutta opetetaan
 ja ijäistä ihmisyyttä,
 miten miekkojen asia päällä maan
 on suojata syyttömyyttä;
 siellä itse on oikeus kattoa vailla,
 monet hoippuvat haudoilla haamujen lailla
 yli kumpujen käy kuin huokaus:
 ei koita kansojen vapautus!
 Siellä miekan oikeutta opetetaan,
 miten kansa kuolevi syyttä.

Ah, tähdet kaunihit, kirkkahat
 vilun pohjolan viitojen yllä,
 te Karmen korkeat taivahat,
 sen näätte ja kuulette kyllä,
 väkivalta nyt riehuu, on ihmiset hullut,
 tää tähti, tää tähti on hulluksi tullut,
 te sinne kauneimmin kaartukaa,
 missä raunioina on rakkain maa;
 tänä yönä on tähdet kirkkaimmat
 polon Belgian kenttien yllä.

1914.

Europa 1915.

Sata vuotta sitten: Napoleon
ja Metternich, Pyhä liitto,
ei unhotu Waterloo, Wellington,
ei Moskovan surmaniitto,
ne painuivat maahan ja hurmeeseen,
ne nousevat aikojen takaa
kuin muistelot murheiden, vapauden,
kuin kansojen vartio vakaa.

Ne sortui, ne soturit urheat,
se kaatui, se vanha kaarti,
mut raukesi pilvetkin raskahat,
jotka Europan taivaan saarti,
jos hukkuikin hankihin Grande armée,
jos Vive l'Empereur ei soinut,
jäi kansoille usko vapauteen,
jota murtaa ei vuossata voinut.

Taas surmaa pauhaavat tykkien suut,
 rajat maiden ja kansojen siirtyy,
 nyt Kitchner, Shilinski, Joffre ja muut
 nimet Klion kirjahan piiryy,
 taas kärsivät, kuolevat miljoonat,
 taas vaarass' on kansojen vapaus.
 Mitä eessä on? Vaiensi profeetat
 tää aikojen ankarin tapaus.

Koko Europa vaieten vartoo niin,
 vain miekoilla on puhevuoro,
 soi Ranskan virroilta Weikseliin
 nyt vuossadan jättikuoro,
 maat järkkyvät alla armeijain,
 sota soi meren yllä ja alla,
 ja päällä kirkkojen korkeain
 käy taistelo taivahalla.

Mut kansain on vapaus loukkaamaton!
 Miten vaihtuukin tappio, voitto,
 ijät kaiket taivahan kaarista on
 tuo kaikuva syyttävä soitto:
 Itävalta hyökkäsi Serbiaan,
 meni Saksa Belgian sotaan,
 on häpeä iskeä heikompaan,
 ken kaatuukin miekan otaan.

Valkeat hanget.

Valkeat hanget
mustan maan,
toitteko rauhan
maailmaan?

— »Emme, me peitimme vain veret, rauniot,
ruhjotut ruumiit, asunnot autiot.»

Valkeat hanget
mustan maan,
teidät ken tänne
kutsuikaan?

— »Tulimme tuulien, tähtien teiltä,
tuomahan valkeita viestejä heiltä.»

Kuinka kuuluvi
viestinne?

— »Näe ja katso ja kuuntele!»

Ymmärrä teidän en
kieltänne mykkää
vaikka se tuhanten
tuskaa sykkää.

— »Tulimme tuomahan unhoitusta,
kaivannee sitä maailma musta.»

Liian on viestinne
varhainen!

— »Varromme, siks kuin on hetki sen.»

Taidatte saada
vartoa kauan,
aika on myrskyn,
aika on rauan.

— »Myrskyn ja rauan on tehtävä ratkaista,
ei elon ijäisen kulkua katkaista.»

Voi suvi tulla
ja talvi uus —

— »Palaamme jälleen kuin ikuisuus.»

1915.

Surma hiihti suota myöten . . .

(1915).

1.

Kimmelsi kiteet.

Kimmelsi kiteet,
miekkoina iskivät mielipiteet,
välkkyi aatteen ankara teräs,
nukkuva nousi, hengetön heräs,
kasvoivat kansat jo oikeutta kohti,
kullakin Vapaus tähtenä hohti.

Niin silloin tulikin Surma.

Välkähti rauta,
aukesi myös monen aatteen hauta,
haihtuivat ilmahan tuulien tuvat,

lempeät haaveet, kauniit kuvat;
 taas oli taivas kirkas ja seijas,
 kuoleman henki vain kummuilla leijas.

Kimmelsi kiteet.

2.

Ratsumies.

— Minne riennät, ratsumies?
 »Kuolemahan kukaties.»

— Sinnekö niin kiire sulla?
 »Tahdon eellä muiden tulla.»

— Tuonelaanko tummaiseen?
 »Vievät voitonseppeleen!»

— Tuonko riennät riemun tähden?
 »Seppelpäänä täältä lähden.»

— Vaan jos kaadut etkä voita?
 »Tahtoani kunnioita!»

– Tahtoasi tuhkaks tulla?
»Ei lie vaalin valta mulla.»

– Jos ei sulla, kellä sitten?
»Tutki juoksut jumalitten!«

– Tutkin poves pohjaan asti.
»Sinne Luoja tiensä rasti.»

– Rakkaus on Luojan rata.
»Oppinut en parempata.»

3.

Äiti ja lapsi.

Tuli tuvan ovelle Surma.

Äkkäs äidin lapsinensa
istumassa ikkunassa,
viittas, nosti viikatteensa:
»Lempeä lepo Manalan.»

Liikahda ei äiti, lapsi.

Tutki Tuoni tarkempahan:
kuolleet kumpikin olivat!

Tuumi tuota hetken, kaksi,
jop' on muistui mielehensä
hiihtäjätoveri toinen,
Tauti, käyjä talviteiden.

Paukahteli kiuas kylmä:
»Nää ei Taudin tappamia.»

Tutki Tuoni tarkempahan:
»Niinpä Nälkä ne näversi.»

Hanki haastoi ikkunalta:
»Viel' oli kapea kakku.»

Tutki Tuoni tarkempahan:
näki reijän pienen-pienen
puhki äityen povesta,
halki lapsen hartioista.

Jop' on tunki tuttavansa,
irvisti ikeniänsä:

»Sota, sorja veikkoseni,
 aina eelleni ehätät,
 kuljet tuulen teitä myöten,
 riennät sa ratoja myrskyn,
 isket inhat, isket vanhat,
 poiатkin emon povelta.»

Läksi tuosta läylimielin
 saloa samoamahan,
 kentän poikki potkimahan,
 eilisen kahakan kentän.

4.

Pääkallot.

Jo hanki haihtuu, lähtee jää,
 pääkallot suosta irvistää,
 ne kysyy toinen toisiltaan:
 — »Mink' olet mies sa vieraan maan?»

Ei tunne toinen toistansa,
 mut kaikki korjas kuolema,
 nyt kaikk' on samankaltaiset:
 — »Sua tunne en, mua tunne et.»

- »Ma sodin vuoksi synnyinmaan.»
- »Ma pyrin sankarkunniaan.»
- »Ma eestä ihmisyyden löin.»
- »Ma sotamiehen leipää söin.»

Suo sulaa, hanget haipuvat,
 pääkallot mutaan vaipuvat,
 vain poreet sieltä täältä käy,
 ei kohta heitä ketään näy.

5.

Nykyaikainen Ikarus.

Sain ma siivet aurinkoon,
 itse ilman herra oon,
 ukkoselta vaajat vienen,
 jumalaksi luotu lienen.

Minkä tahdon, sen ma voin:
 päiden päällä salamoin,
 isken maihin ihmisien,
 katot särjen kaupunkien.

Suitsen surmaa helmastain,
 tapan, ketä tahdon vain,

aseellista, aseetonta —
niitä jo ma niitin monta.

Vuosisatain unelman,
toivon pitkän toteutan,
niinkuin lintu lennän, liidän,
kimppuun ihmiskunnan kiidän.

Kunniaani laulakaa
kaikki kansat, kaikki maa,
kiitostani veisatkaatte,
silloin tekin siivet saatte!

Eri tilaisuuksiin

Kotikansalleni.

Niin, sinne mun mieleni palaa,
pois rannoille rakkahan Pohjanmaan,
niin, siellä mun aatteeni kulkee,
kuink' kaukana itse ma kuljenkaan;
siellä äärillä virtojen vaahtoavain
talot vilkkuvi koivujen takaa,
siellä hehkun sain
minä heimoltain,
ja siellä mun maammoni makaa.

Niin jylhät siellä on korvet
ja kodit on köyhät ja matalat vaan,
mut kodeiss' on lämpimät liedet
ja Jumalan pelkoa julistetaan;
siellä muistoja aikojen menneiden
isät harmajat haastavi illoin,

ja poikasten
 veret poskillen
 niitä kuullessa kohoo silloin.

Isät harmajat muistoja haastaa,
 mut pohjolan valta on vastaisuus,
 ja isien intoa kuullen
 näin vaieten vannovi polvi uus:
 »Se maa, joka huovien hurmeet joi,
 kun Suomessa aik' oli ankee,
 joka johtajat toi,
 sotatorvi kun soi,
 pian meille, meille se lankee.

Pian meitä se taistohon kutsuu.
 Isänperinnöt vaatii, ne velvoittaa,
 ja sen ei velk' ole pienin,
 kelle kerran on kuuluva Pohjanmaa.
 Mut äärestä äärehen kyntäen sen
 me pelloksi, puistoksi luomme,
 joka torpallen,
 tiet tietojen,
 joka rintahan riemun tuomme.»

Näin vaieten vannovat nuoret.
 Mut illalla honkia Pohjanmaan

kun kuuntelet vaarojen alla,
ne kuiskivat hiljaa ja vakaisaan:
»Niin oikein, nuoret, kun vanhojen
tavan tuon te muistatte vainen,
k o k o Suomea ken
kynti parhaiten,
oli parhain se pohjalainen.»

1897.

Henrik Ibsen

18^{20/3}28—18^{20/3}98.

Aina kun häntä ma aattelen,
niin aattelen suurta vuorta,
min huippu on lunta ja jäätä vaan,
mut juuri nurmea nuorta.

Ja vuori hän onkin, hän sankari on —
ja niitä on Norjassa monta —
mut yhtään ei niin ylpeää,
niin vankkaa, vaappumatonta.

Hän seisovi niinkuin Dovrefjeld
ja katsovi kääpiö-aikaa,
ja kansa kertovi kammoksuin,
että vuoressa siinä on taikaa.

Se tunturi heimoa hiisien on,
on jättien juurta ja helmaa,

se kutsuvi Alpeja kummikseen
ja serkukseen Sulitelmaa.

Ei aina se vanha Dovrefjeld
ole ollut jäätä ja lunta.
Sen sydän on ollut nuori ja hellä,
on sykkinyt suurta unta.

Se tahtonut nousta on taivaaseen,
mut pilvihin tuskin pääsi,
kun Luoja jo rohkean rankaisi
ja lämpimän lumeksi sääsi.

Nyt lumessa seisovi Dovren ukko,
on seisonut vuosia monta,
niin pitkää, kylmää ja kaameaa,
niin yöllistä, ilotonta.

Älä astu veikaten vuoren luo,
kun aika on ankara tällä,
se puhuvi vaan lumivyöryillä
ja ukkosen jylinällä.

Mut välistä, laaksossa lauletaan,
kun ilta himmeä lankee,

niin tuolla vanhassa vuoressa
käy kuiske niin kumma ja ankee.

— Ja on kuin lapset ne laulaisi,
suvituulet tuutisi viljaa,
ja on kuin liikkuisi Dovrefjeld —
taas sitten kaikki on hiljaa.

Ja kansa se laulavi lauluaan
ja laulu on laakson kukka.
Mut lumessa seisovi Dovrefjeld
ja lumessa Dovren on tukka.

Tiedon tultua Z. Topeliuksen kuolemasta.

Läksi lintu kotivaaran alta,
koivu kaatui lahden rantamalta,
jonka alla torpan lapset leikki,
jota kuuli Maija, Liisa, Heikki.

Lintu lauloi kaukomaailmasta,
koivu kuiski kultataivahasta,
töllit avartui ja kuvat kulki,
sydän nuori kaikki sisääns' sulki.

Ken nyt laulaa töllin lapsosille,
ken nyt kuiskii salon kuuleville?
Vaan jos koivu kaatui, lintu lähti,
elää koivun päällä koiton tähti.

Elää ehtootähti armahainen,
tähti ihmisyyden ihanainen,
tähti ihanteiden, innostuksen —
elää tähti Zachris Topeliuksen.

1898.

Hymni Z. Topeliuksen haudalla.

Nukkuos alla
kukkaisen kunnahan,
nukkuos niinkuin
helmassa äidin armaan.
Helppo on maata
päivätyön tehneen;
rauha on palkka
raatajan parhain.

Kuolema kulkee,
kaatui kukka, puu.
Kansansa helmaan
kaatui kansan urho.
Nukkuos jälkeen
päivätyön pitkän,
nukkuos, lämmin
on helma Suomen.

1898.

Pellervon laulu.

Maa on mainio meill', elo elpynyt ympäri
maata,
tehtaat jyskyen käy, pieneksi pirstou puu.
Korskuvi rautaiset orhit ja kaupungit
uljahat kasvaa.
Kuulkatte kuitenkin oi, Maa-emo haastavi
näin:
»Aatran, aatran on valta ja pellossa Suo-
men on ponsi!
Maita ken kyntämähän? Kauan jo kai-
vattu on.»

Terve, tervepä siis, sinä Pellervo, pel-
tojen poika,
ken tuhatvoimilla käyt turvetta kääntä-
mähän.
Kylväös siementä maahan ja siementä
kansani mieleen:

Pois raja-riitaisuus! Hengen on vainto yks.
Toimi kuin mielevä mies, käy kauppaa yh-
teisin voimin.

Auta itseäs, niin Herrakin auttajas on.

1899.

Nuorten kiitos Ida Aalbergille.

On monta kansan neuvojaa
ja monta maassa Jumalaa
ne julistaa.
Mut yks on neuvo nuorilla,
kun aik' on ahdas matala:
Se laajenna!
Ja yksi vaan on urhon työ,
kun häntä uhkaa peikot yön:
Ne maahan lyö!

On monta rinnan riemua
ja monta mielen murhetta
ja pettymystä pelkkää.
Mut yks on juhla nuorten, oi,
kun sotalaulut maassa soi,
kun pitkin linjaa salamoi
ja hengen miekat helkkää.

Ja moni suihki säilä jous,
ja monta miekkaa maassa nous
ja monta urhon rintaa.
Mut yksi nousi nainen vaan,
mi säilän tempas huotrastaan,
min maine kulki kautta maan
ja piirsi merten pintaa.

Yks vaan on neuvo nuorilla,
kun aik' on ahdas, matala:
Se laajenna!
Ja yks on Ida Aalberg vaan,
mi monta rintaa laajentaa
ja suureks saa.
Ja siksi suusta monien
nyt kuule kiitos yhteinen,
tää toivo sataintuhanten:
Hän kauan eläköön!

1899.

Kun saapuu Herra Zebaoth —

Kun saapuu Herra Zebaoth,
maan kruunut, vallat vaviskoot,
Hän oikeuden Herra on
ja kantaa kalpaa tuomion.

On maassa paljon murhetta.
O, kuule kansas huutoa!
Sun sanahas me luotamme,
ei koskaan, koskaan järky se.

Äl' itke, kansa onneton!
Sun rukoukses kuultu on.
Jo Herran miekka välkähtää
ja päättyy tuskan päivät nää.

1899.

Hymni.

Nouskaa aatteet murheiden alta
Luojan luokse niinkuin nousee usmat yön!
Kummut, maat kaikki itkee,
huokaa ninipuu,
maamies käy surren pitkin
pellonpiennartaan.
Anna, Herra, armosi paistaa!
Taivahalla kaaret kauniit kimmeltää.

1900.

Eero Erkkö.

Kävi myrsky, kun lippusi tankohon tartuit,
nous taistelun lainehet korkealle,
mut et sinä sortunut aaltojen alle,
vaan kuohuissa seisot ja kasvoit ja kartuit.

Tuli tyyni, — ja moni, jot'ei murtanut
myrsky,
nyt sortui tyynessä, veltossa veessä,
mut ain oli Erkkö joukkonsa eessä,
oli aurinko mailla tai hyökäsi hyrsky.

Näin seisoi hän kohta jo kymmenen
vuotta.
Nyt kaatunut on hän. Ken hänet kaasi?
Sa ääneti seisot. On vastaus suotta.
Sun puolestas vastaa kansas ja maasi.

1900.

Proloogi

Tampereen teatterin avajaisiin 8 p. syysk. 1904.

Aatra, käyvä kynnökselle, lippu, luotu lie-
humaan,
pyhä viiri, pystytetty sydämeen Hämeen-
maan,
lyylilehto laulun laajan, sanan soipa
pyhäkkö,
taimi taiteen suomalaisen, Suomen nuorin
näyttämö!

Näin ma tähden lentäväksi, lensi suo-
raan sydämeen,
käen kuulin kukkuvaksi yli syksyn synkän
veen,
tunsin posken tulta saavan, poven käyvän
kukkasiin, —
tiesin tuosta: taitehelle, jumaloille juhlittiin.

Eessä taiteen jumaloiden niinpä nöyry, ih-
minen!

Astu taiteen taikapiiriin niinkuin Herran huo-
neesen!

Näyttämö on pyhä paikka, kieli sen on kal-
leus,

sana, kansan omatunto, ajan hengen heijastus.

Kaitse, kaitse kalleuttas, Suomen nuorin
näyttämö!

Laiminlöisit laulun kielen, vihastuisi Väinämö.
Vaali isän, äidin kieltä, että orpo suojan sais,
ettei itkis ihanainen, ettei kaunis karkkoais.

Taitehessa kansa laatii ihanteensa ikilait,
taitehessa kansa puhuu, kun on ihmiskielet
vait,

taitehessa kansa tuntee kauneimpansa päällä
maan,

taitehessa kansa elää, kukkii vielä kuoltuaan.

Salome.

Aino Acktéille omistettu.

Salome, sa hurmasit meidät
sotakirkkailla soinnuillas,
Salome, sa surmasit meidät
punahuulillas, hunnuillas;
kun kanneus, luonto ja taide
noin yhtyvät liittohon,
profeetat on vaarassa silloin,
moni valtias voimaton.

Joka liikkeesi jousena taipui,
joka äänesi tiukuna soi,
joka askelees oli laulu,
joka elkesi kuvia loi.
Kävi katsomon halki huin henkäys:
lie unta tää armasta vaan,
hän Suomesta Europan loihti,
vei Suomen hän Europaan!

1910.

Savonlinnan laulu.

Juhlaruno laulu- ja soittojuhliin 4—6. 7. 1913.

Oli kerran — ah, mene mielestäin
se milloinkaan ei ehtoo —
näyn näin minä näillä silmilläin,
kun katselin rannan lehtoon.

Tuli rantahan morsian seppelpää —
oli salmi ja salmessa saari —
suvi-illan ilmahan istahti tää
kuin korkean taivaan kaari.

Hän lauloi laulun kummallisen —
mene milloinkaan ei ehtoo —
Hän lauloi: »Vei vesi kaunehen,
sitä kaivaten kuljin ma lehtoon.

Sitä säilytin kerran ma sydämellään —
 oli saari ja saarella linna —
 minä elämän onnesta orvoksi jäin,
 en löydä ma riemua rinnan.

Minä luulen, se oli minun vapautein —
 suru milloinkaan ei suistu —
 mull' ei ole aamua, iltaa ei,
 jona ei se mielehen muistu.

Näät kun olin nuori ja onnellinen —
 mene milloinkaan ei ehtoo —
 oli vapaus solkeni sorjin, sen
 minä hukkasin rannan lehtoon.

Tai aaltojen alle se pudonnut lie —
 oli salmi ja salmessa saari —
 monen ritarin sinne on löytynyt tie,
 ei löytynyt onneni kaari.

Nyt istun ma iltani ikävissään —
 oli linna ja linnassa impi —
 mut muistelen: ennen sydämellään
 koru kiilteli kaunihimpi.

Olen surrut vuossadat itseksein —
 tule milloinkaan ei huomen —
 mull' aamua ei, mull' iltaa ei,
 olen sentään Onnetar Suomen.

Mut tiedän, jos solkeni löytäisin sen —
 mene milloinkaan ei ehtoo —
 taas olisin nuori ja onnellinen,
 en kulkisi kuoleman lehtoon.

Näät ympäri minua kaartuvi yö —
 oli linna ja linnassa vahdit —
 ja siksi mun syömeni synkästi lyö,
 kun raikuvat rattoisat tahdit.

Tämä hyvää on, tämä kaunista on —
 tule milloinkaan ei huomen —
 olen sentään ma ijäti onneton,
 jos löydy ei vapaus Suomen.

Ei aaltojen alle se jäädä saa —
 oli linna ja linnassa impi —
 jos unhoitan sen, mua muistuttakaa:
 olis taistelo kaunihimpi!

Olis taistelo edestä vapauden —
 oli saari ja saarella linna —
 minä voisin sen, minä voittaisin sen,
 jos saisın ma rauhaa rinnan.

Jos löytäisin lepoa itsellein —
 tule milloinkaan ei huomen —
 mull' aamua ei, mull' iltaa ei,
 mua painaa kohtalo Suomen.

Jos saavuta en minä vapauttain —
 suru milloinkaan ei suistu —
 surun sävelet raikuvat rinnastain,
 ei aurinko mielehen muistu.

Olen kuitenkin kuoleva ihminen —
 mene milloinkaan ei ehtoo —
 oli vapaus solkeni sorjin, sen
 minä hukkasın linnan lehtoon.

Tai aaltojen alle se vaipunut lie —
 oli salmi ja salmessa saari —
 valon vaeltajien nyt sinne on tie,
 mut missä on onneni kaari?

Yhä huokailen, onneton, orjuuttain —
oli linna ja linnassa impi —
jos huolisi joku mun huoliain,
sois kantelo kaunihimpi.»

Hän lauloi näin, hän näkyi näin —
oli saari ja saarella linna —
hän elämän onnesta orvoksi jäi,
oli laulu hän Suomen rinnan.

Hän suloinen, hän suruinen,
hän ijäti itketty, ainoo,
jota uneksin ain, jota unohda en,
min muisto mun mieltäni vainoo.

Vapaus!

Oikeuden marttyyreille omistettu.

Jos on suurta tehty missä,
sit' on tehty sydämissä,
kautta tarmon, kautta kunnon,
hyvän kautta omantunnon;
siell' on Suomen juuret meillä,
jotka kestää elon teillä,
kestää, vaikk' on vaara vakaa,
kuuluu vuosisatain takaa.

Terve teille, Suomen suuret,
joill' on synnyinmaassa juuret,
syvät niinkuin Suomen puilla,
syvemmät kuin meillä muilla!
Kuka enin kärsi, vasta
häll' on tieto maailmasta,
tunto isänmaankin oman,
armahan ja onnettoman.

Vapaus, sana meille soipa,
Väinön virsi kaikkivoipa,
kauas kuulu, kauas kaiu,
Suomen rantamilla raiu!
Vapaus, teille vankilasta,
muille kerran koituu vasta,
mutta elää vapaa henki
halki Suomen surujenki.

1914.

Proloogi

Suomen Näyttelijäliiton yhteisnäytäntöön
7. 4. 1914.

Monet kulkee mielikuvat
sielussain, ei unhottuvat,
kun ma muistan kultahetket,
kaikki kauniit hengen retket,
jotka meille muille soitte,
elämän kun aateloitte,
teitte ihmisistä taulut,
kaiutitte kauniit laulut
kuulla yksinäisen mielen,
riemuita myös kotikielen.

Silloin oli onni elää!

Nyt vain kaihon kannel helää;
vaan ei taide kuole sentään,

vaikka elon hetket lentää,
 vaikka murtuu mielikuvat,
 pilvilinnat, tuulentuvat,
 vaikka meidät jättäis aika,
 silti elää taiteen taika,
 elää parhain, minkä teimme,
 ilo nuoruus-ihanteimme.

Herää sukupolvet uudet,
 valkenevat vastaisuudet
 suomalaisen hengen lennon,
 myöskin taitehemme hennon;
 olkoon heille helpompata
 käydä tämän työmme rata,
 syödä leipä leveämpi,
 kantaa kuorma keveämpi.

Mitä vielä virkkaa voisin?

Taitehesta tarinoisin,
 siitä, jok' on sydämissä,
 miljoonissa ihmisissä.

Mitä auttais neron aivot,
 ellei oisi kultakaivot

täällä, tuolla, kaikkialla,
joka kylmän kuoren alla?
Sinne, kumppanit, me käymme,
viemme virret, sinne näymme,
ihmisien uskoon uuteen,
ijäisehen hiljaisuuteen.

Mik' on nykyhetken usko?
Aamun vaiko illan rusko
punertavi päämme päällä?
Tuot' ei tohdi virkkaa täällä.
Mutta vaikka pimeneiskin
yö ja toivot totuus veiskin,
oomme sentään ihmisiä,
tuntevia, miettiviä,
emme luopua voi koskaan
untien-onnestamme, joskaan
toteutuis ei toivehemme,
vaikka särkyis sydämemme.

Väinölän väki.

Kantaatti.

(1913).

1.

Lemmenlaulu.

Lemmen aamu, rauhan huomen!
Katso, juhlii luonto laaja,
tunne, tuoksuu kukka tuomen,
kuule, laulaa lehto taaja!
Meidän aamu, meidän huomen!
Ennen häät on ortten alla,
kuin tuo kuihtuu kukka tuomen,
puuntuu puolat kankahalla.

Onnen aamu, armas huomen,
tuoksuu rinnan nuoren terttu,

katso, juhlii luonto Suomen,
 laulaa lemmen leppäkerttu!
 Meidän hetki, meidän kevät!
 Ennen voittoa kuolo kesän
 kuin nää kihlat himmenevät,
 jäähtyy liesi meidän pesän.

2.

Yksinlaulu.

Meni sulho metsälle,
 veikko vieri kalaan,
 kauempana taaton kaski
 kunnahalla palaa.
 Minne, ah, mennen,
 mennen, polo morsian,
 niin lietomieli ennen?

Äidillä on askareensa,
 siskosilla ilveet,
 mulla mielet vaihtuvat
 kuin lehdon vienot vilveet.
 Luulen, ah, luulen,
 menen karjan paimenehen,
 kuusten virttä kuulen.

3.

Vaimojen valituslaulu.

Voi meitä, voi!
 Tuossa taaton, tuossa veljen
 verta hanki joi.

Voi meitä orpoja,
 voi meitä kurjia,
 voi vihan päiviä,
 päättömiä, hurjia!

Kolme kertaa poltettiin,
 kolme kertaa nousi
 tuhkastansa taaton pirtti,
 joikui kirves, jousi.

Voi meitä, voi meitä!
 Talvi-ilta lankee,
 kiihtyy pohjan pakkanen,
 on eessä kuolo ankee.

Voi, tuolla jo tulevat taas!
 Uusi kurjuus!

Kuoloakin ankaramp' on
orjuus, on orjuus!

Voi meitä, voi teitä
kotilemmen, kotilieden
koidon ryöväreitäl!

4.

Miesten kostolaulu.

Tämä kerta teidän kerta,
ensi kerta meidän,
tämä kerta meidän verta,
ensi kerta teidän!
Poltitte nyt meiltä tuvat,
poltamme me teiltä,
vaikka haavat arvettuvat,
armoa ei meiltä!
Tämä kerta teille voitto,
ensi kerta meille,
nousee punasurman koitto
kodeistanne teille!
Veitte meiltä immet, vaimot,
viemme vielä teiltä,
hiihtää koston urhot aimot
kohta teille meiltä!

5.

Lasten laulu.

Talven pitkän ahkerasti luimme,
 nyt me niemen kainalossa uimme,
 sitten kirjat kiirehsti loukkoon,
 itse varsain, vasikoitten joukkoon,
 koska kevät on,
 elo huoleton,
 päiväkulta paistaa,
 kesämarjat maistaa.

Talven pitkän ahkerasti luimme,
 nyt me yhtä uutterasti uimme,
 piehtaroimme, pyytelemme kalaa,
 myyröstämme niinkuin myyrät salaa,
 koska kevät on,
 huomen huoleton,
 kesä tulla taitaa,
 vaikka ilman paitaa!

6.

Peltolaulu.

Kaitse, Luoja, köyhän karja,
 kaitse köyhän siemen,

että kauan kukoistaisi
 väki Väinön niemen;
 jos et suone tyyntä säätä,
 suonet tuulta lauhaa,
 ettei sota, rutto, halla
 raasta Suomen rauhaa;
 meille, meidän lapsillemme
 rauhan askar anna,
 ettei tänne maailmalta
 vihan viestit kannä;
 tämän maan me varjellehet
 oomme vainon alta,
 tääll' on ahot autuaiden,
 valoisien valta.

Kuin on rakas, rauhallinen
 toimemme ja työmme,
 olkoon tyynet, onnelliset
 päivämme ja yömmä;
 kuin me teemme toukojamme
 hartahasti, hiljaa,
 heiliköhön sydämemme
 hengen kultaviljaa;
 kuin on soinnut Väinön soitto
 riemuhun ja vaivaan,
 kantakoon se kiitostamme
 korkeuteen nyt taivaan;

tämän maan me varjellehet
 oomme vainon alta,
 olkoon täällä onnen lehto,
 valoisien valta.

7.

Kaiken kansan laulu.

Vaarass' on taattojen tanner,
 vaarassa maammojen manner,
 onni ja vapaus maan!

Raikuvat tornista torvet,
 vastaavat Väinölän korvet:
 Suomea suojelemaan!

Vaarassa on kotikieli,
 on laki oikeamieli,
 on isä, äiti ja laps!

Katso, jo rientävät uuteen
 kaikk' asevelvollisuuteen,
 vanhuskin harmajahaps.

Vaarassa on suku Suomen!
Koita ei konsana huomen,
voiton jos saa vihamies.

Vartion hetki on lyönyt,
vaikea eessä on työ nyt,
tiedätkö paikkas ja ties?

Vaarass' on valtion pylväät,
toivomme, muistomme ylväät,
viljelys vanhempien!

Haihtuvi haavekin orjain.
Maailma on oma sorjain,
valpasten, vapaiden!

Tervehdys Shakespearen koti- maahan.

Erääseen englantilaiseen muistojulkaisuun
23. IV. 1916.

Astuivat jumalat kerran
tykö ihmistytöiden,
siittivät sukua suurta:
henki Hellahan yleni.

Tunnen toisetkin urohot,
kuvat kullankangastuvat
kautta maailman sydämen:
Shakespearen sekeiset hahmot.

Kolmannet kohoamassa
vasta on korvesta Kalevan,
täten teitä tervehtävät:
elä Englanti iloinen!

Astuvat saloilta Pohjan
Lappi kaikki lauluinensa,
Viron kansa virsinensä,
Karjala sävelinensä,
kaikuvat keralla Suomen
muistoa merisen miehen,
sadun sankarin väkevän,
velhon kaikki-katsehisen,
min mieli tulena tuiski,
henki laajana lepäsi
kuin päivä merien päällä,
yö yllä inehmonlasten.

Vaikk' ei kaiku kauas kuulu,
kannel heimon kahlehditun,
soi kera vapaiden kerran!

Suomen sävel.

Abraham Ojanperän muistolle omistettu.

Päivän poiat, laulun lapset,
heimo henkien ijäisten,
tuskin muisti muinaistansa.

Kansa kantelon pyhäisen
ihaili, imehti noita
rikkahien rihkamia,
kauppasaksojen kaluja,
verkoja Venäjän, Ruotsin,
jumalia Juutinrauman.

Kuitenkin joka sydämen
kautta kulki tieto tumma,
soi sävel alinomainen:
»Emme liene eilisiä,
liemme suurtakin sukua,

kansoa valon väkevän,
 tuutimata vuostuhanten;
 oli meillä onni kerran,
 aika auringon sävelten,
 sukukilpi kirkkahampi,
 sukukannel kaikuvampi.»

Astuiivat alas urohot,
 nuo suuret Kalevan sulhot,
 neuvotonta neuvomahan,
 orpoa opettamahan.

Ja se nousi Suomen päivä,
 nousi kullaisna keränä,
 ja se kaikui Väinön kannel
 kuin koski keväisnä yönä,
 keväthonkien humina;
 ja se huomasi heimo Suomen,
 muisti itsensä ijäisen,
 entisen elonsa tiedon,
 armahan ja aurinkoisen:
 lujin on lempi luottehista,
 laulu lahjoista elämän,
 elo Luojan antimista.

Kirkastui jo kansan kilpi.

1916

Heleä heimo.

Suomen Kansallismuseon avajaisten johdosta
30. I. 1917.

Astuvat heleän heimon urhot,
entis-yöstä esiin,
tulevat taatot tapparoineen,
maammot väärtinöineen,
tyttärekin töineen,
lapset päivänlaskun, jotka
sortui sotakesiin.

Kulkee ylitse kuolon virran
kansaa uutta, kummaa,
hämäristä, himmeäistä
kohti kuolon rantaa,
antimensa antaa,
kääntyy taasen takaisin
pois porraspuuta tummaa.

Ah, te laskevan päivän lapset!
Ettehän enää haihdu,
ettehän enää menne meiltä
Tuonen tuollepuolen,
taakse huomishuolen?
Eikö jo kerran kansan yökin
valkeudeksi vaihdu?

Eivät vainajat vastaa mitään.
On kuin kimmeltäisi
hymy siellä, toinen täällä,
peittyä Tuonen lehtoon
himmetessä ehtoon;
mutta on kuin valojuova
jälkehensä jäisi.

Conceptio artis.

»Pohjalaisten Kirjallisuuskerhon» ensimmäiseen
vuosijuhlaan 9. 2. 1917.

Niinkuin rientelevät
kuohut virtojen maan
koskin kymmenin kohti kaukaista,
siintelevää ikimerta,
tahto taitajan käy
kautta myrskyn ja yön,
kunnes aamuinen aatos muotonsa
kirkkahan löytävi kerta;
sydänlähteistä tullen
korven voimaa se kantaa,
järjen järvien päällä
päivän päilyä antaa,
kunnes äärettömyydet
yllä kaartuvat aavat,
aallot aatteen ja tunteen

siinnon taivaisen saavat —
 mutta kirkkainkin taide kätkevi
 taitajan ain sydänverta.

Niinkuin kärkelevat
 Pohjan kummuilla nuo
 ruskot aamun ja illan, päärmeillä
 valkean yön punakelta,
 yllä taitajan työn
 tuska, hekkuma on,
 sopusointunsa vasta saavat ne
 suurelta rakkaudelta;
 vuorten, laaksojen poikki
 hunnut kuultavat häilyy,
 Isis koskematonna,
 ikiverhottu, säilyy,
 koura taitajan kohoo,
 taasen raskaana raukee:
 Isis armoton, milloin
 mulle kauneutes aukee? —
 Isis ilkkuvi hälle vaaran jo viidennen
 harjantehelta.

Niinkuin hiljenevät
 äänet luonnon, kun saa

Eräs Pantheon.

Akseli Gallén-Kallela.

26. IV. 1915.

Karjalan, Ruoveden ruhtinas! Singota
Sun oli tehtäväs, liekkejä lingota,
rauhan et raataja, vaan sodan heittäjä,
myrskyjen Kullervo, myrkkyjen keittäjä!

European, Afrikan emiiri! Vallata
maat monet, taidetta huonoa tallata
työs oli: kun sotavankkuris vyörivät,
päällänsä mustat ja valkeat pyörivät

Herttua hengen ja ainehen! Taulumme,
templimme, patsaamme, soittomme, lau-
lumme
kaikki nyt sinulle kantavat veroa:
On osa niissä sun henkesi neroa.

Pekka Halonen.

21. IX. 1915.

Syyspäivän tasaus: yhtä pitkät piirtyy
nyt vanat valkeuden ja pimeyden,
Neitseestä Vaakaan päivänkehrä siirtyy,
kuu täyttyy, kypsyy unet tähtien.

Ja suurta suutelemaan morsiantaan,
yön vallatarta, Jupiter nyt käy,
ja taivaan korkeudesta taivaan rantaan
häät pyhät häilyy, luonto terhentäy.

Tyventyy tyrskyt maailmankin, hartaat
vain hiljaisuuden sopusoinnut soi,
syventyy sydän, kuultaa kuolon partaat,
jumalat juhlii, kansa karkeloi.

Syyspäivän tasaus: metsät kirjavoituu,
maa merta, taivas maata heijastaa,
maan kaiken ylle kauneus puhdas koituu,
ijäisyys ihmissielut seijastaa.

Soi kuolemattomien kuoro, missä
 yö, päivä yhtä pitkän määrän sai,
 elämä kaartui värein välkkehissä:
 Halosen päivä! Taiteen sunnuntai!

Jean Sibelius.

8. XII. 1915.

Dityrambi.

Varrella Sääksmäen
 vienojen vesien,
 hohteessa menneiden,
 kauniiden kesien,
 vuorella pyhällä
 mieltivi mies,
 silmässä säkene,
 rinnassa lies.

Kesä-yö ympäri
 terhentä seuloo,
 taivahan neiet
 huntuja neuloo,
 sinipuna-huntuja,

valkeita vaatteita,
tummia tuntuja,
maailman-aatteita
muinahisuudesta,
aamusta uudesta;
kuiskivat korvaan
miettivän miehen,
loihtivat, laulavat
sankarin tiehen
kukkia, kumpuja
houkuttavaisia,
untengin umpuja,
kauniita naisia,
suvinyön lempeä,
liljojen hempoä;
soittavat säveltä
toistenkin virsien,
soittoa pohjolan
hallojen, kirsien,
talvien taikaa,
revontuli-aikaa,
vaaroja, taistoja,
surmankin vaistoja,
valkeuden miekkoja,
Tuonelan hiekkvoja,
maineita turhia,
sielujen murhia,

ilkeyttä tuhmaa,
jättien uhmaa ;
näyttävät elämän
kaaret ja pielet,
maailman menon
ja ihmisten mielet.

Salama silmästä
sankarin lentää,
kauas ja kauemmas
henkensä entää,
honkien huminat,
heimojen laulut,
luonnon ja elämän
kirjavat taulut
taipuvat yhteen
yksilön mielessä,
kaikuvat uudessa,
oudossa kielessä,
helkkyvät ijäistä
ihmettä monta,
kuultavat kauneutta
ainehetonta.

Maailma kuulee ;
hulluksi luulee .

miehen, mi miettien
 valtoja viettien
 kaikessa katsoo
 vertausta vaan,
 jättää jo suuren,
 kukkivan maan,
 sentään ei seppeltä
 kulmiltaan.

»Minne on ties?»
 monet äänet ne raikuu.
 »Käänny jo, mies!»
 monet kansatkin kaikuu.
 »Et mene eespäin,
 taapäin sa kuljet,
 onnesi, maineesi
 tiet, ovet suljet,
 suurt' olet tehnyt,
 suuri sa lienet,
 kunnias kuulun
 nyt hautahan vienet!»

Saavuta äänet
 ei etsijän korvaa,
 sointuja uusia
 sielunsa sorvaa,

lauluja armaita
auringon lasten,
kukkia, kulmilla
autuuden kaste,
soivat kuin heleät,
hohtavat kellot,
kuultaa kuin nukkuvat
nurmet ja pellot
läikkyvät lähteet,
hiljaiset hirvet,
taivahan kullassa
lehdot ja virvet,
sinipuna-hunnut,
tummemmat tunnut,
valkeat vaatteet,
taivahan-aatteet.

Kesä-yö ympäri
terhentä seuloa,
Kohtalon neiet
kangasta neuloo
kanteloniekan,
mi vuorella kerran
sai pyhän miekan
armosta Herran,
toi tulen taivaalta

ihmisten tupiin,
uskonut, luottanut
muiden ei lupiin,
soitti kuin soi hälle
taivahan kaaret,
kotimaan luonto,
sen salmet ja saaret,
mut enin itsensä
luontoa kysyi,
yhtenä, ehjänä,
pyhänä pysyi.

Sankari Sääksmäen
vienojen vesien,
mestari menneiden,
kauniiden kesien,
muinahisuuden,
Suomenkin uuden!

Ville Vallgrén

15. XII. 1915.

Niin, Ville Vallgrén! Aatoksemme lentää
nyt päiviin, joita tuskin muistat sa.

Elämä vierii, elonhetket entää,
 mut sama lienet ollut poikana,
 Sinä ikuinen poika ja laps,
 vaikk' oletkin valkeahaps.

Hän meist' on ehjin! Hänen poskiltansa
 punertaa aina uusi päivän koi,
 hän itse on kuin suuri Suomen kansa,
 maineensa vaikka yli maiden soi,
 hän meistä on suomalaisin,
 myös maailmankansalaisin.

Hän meist' on sitkein! Tuota nähkää selkää,
 tuon päätä, tukkaa, vartta vanteraa,
 näette miehen, jok' ei mitään pelkää,
 mi sinuttelee vaikka s—naa;
 hän itse on lämmin ja hyvä,
 hänen taiteensa suuri ja syvä.

Mut enin häntä katsokaa, kun suuttuu
 hän eestä taiteen oman, muidenkin,
 hän hurjistuu, hän muodoltansa muuttuu,
 hän lietsoo kaikki tuleen, liekkiin,
 jos vastustaa joku, lyö
 sen maahan ja silmin jo syö.

On hällä huumoria — niinkuin meillä —
 mut enempääkin: tulisielu myös.
 Se liikkuu suuren taiteen valtateillä,
 maa toinen tunnusti jo toimes, työs,
 maa suuri ja mahtava, min
 jätit saapuessa kotihin.

Rakensii Ranska jo sun voittokaares,
 Parisin tähdet loisti taivollais,
 kuin Robinson sa itse asuit saares,
 lie ollut sullai omat Perjantais,
 me tiedämme vain, että tulit,
 taas maan tämän lapseksi sulit.

Ja siksi silmääni nyt kiertyy vesi,
 kun sinut piirrän sinne maailmaan,
 sun poikasydämines, porsainesi
 Boulognen metsän tietä kulkemaan,
 näen siellä ma sun, näen täällä,
 sama aurinko aina pääs päällä.

Me keskipolven miehet: meille suotu
 ei Suomi enää yhtä ehjä, uus,
 on monet meille ristiriidat luotu

ja mielten, miesten sekasortoisuus,
 mut heidän on taiteessa sulo
 kuin kevään ja kukkien tulo.

Niin, Ville Vallgrén! Mitä täyttänetkin,
 sun kauttas kaikki yhteen kuulumme.
 Sa mitä näyttäetkin, näyttänetkin,
 on sentään aina loppusumma se:
 Ken kansoille kauneuden toi,
 hän maastamme maailman loi!

Kasimir Leino.

17. IX. 1916.

Alas astuvat immet taivaan
 joskus ihmisten lasten vaivaan,
 suovat lohtua, unhoitusta
 sinne, missä on mieli musta,
 polku yöllisin, yksinäisin,
 talvi ankarin, tanner jäisin.

Laulaa lempeät immet taivaan
 joskus ihmisten lasten vaivaan,

päivä paistavi, ruusut puhkee,
 kaartuu kattohon templi uhkee,
 pyhät nousevat maasta pylvää,
 laulun laakerit kiertyy ylvää.

Tulkoon armaimmat immet taivaan
 unten suurien urhon vaivaan,
 kaartukoon elo kaunein hälle,
 elämän kauneuden etsijälle,
 jok'ei tinkiä tainnut, joskaan
 haavehensa ei täytyis koskaan!

Robert Kajanus.

2. XII. 1916.

Kajanus, terve juhlapäivänäsi!
 Suurpiirteinen on ollut elämäsi.
 Et työtön koskaan ollut. Harmennuit
 taiteesi taistoissa, ja varmennuit.
 Päämääräs suora oli päivänkoittoon.
 Sa viedä tahdoit Suomen taiteen voittoon,
 itävän nähdä nuoren siemenen,
 maan yli lainehtivan laihojen.

Työs pyhän täytit. Tarmos jännitit:
 sydänten sillan maassa rakensit
 sävelin, jotka kohtaloita tietää
 tään karun maan, tää kansa min sai sietää . . .
 Ja katso! Suomen hongat huminot
 ja uudet laihot uusin lauluin soi.

Sa talon teit! Sa itse veistit hirret,
 ne vedit poikki nummen paatisen.
 Vihisi sulle vastatuulten virret,
 et vaipunut, vaan nousit nostaen.
 Sun lämmin rakkautes, sun tarmos vakaa,
 sun koskaan uupumaton uhraukses,
 sun koskaan vankkumaton vakaumukses,
 valoisa toivos vastustenkin takaa,
 miehuutes, milloinkaan ei epäilevä,
 iloa ympärilleen säteilevä,
 kohotti korkeaks sen aatteen sijan,
 min sulle sääti sielu taiteilijan.
 Kas siinä ritar-aseet, joita käytit,
 kun tietä Suomen säveltaiteen näytit!
 Sa pellon perkkasit, Sa kylvit maan,
 jo varhain näit sa toivot Suomen toukoin,
 nyt kaikki riemuin sinne rientää joukoin
 unelmas valtakuntaan valoisaan.

Sa joskus yksin seisoit. Vankkana
 isäisi maahan juures juutit sa.
 Olentos pyhäkössä, missä salat
 on aartehees, Sa missä säihkyt, palat,
 ylinnä riemun vapaa liekki lyö
 kuin helkavalkee, jot'ei voita yö,
 kaikelle päällä maan, mi uljast' on,
 suurtyötä, joka kestää tappion,
 mi Luojan luonnossa on nuortuvaa,
 ei erakkoista eikä orjaisaa.

Avajat akkunasi: sisään käy
 keväinen pihkantuoksu, linnunlaulu,
 veet välkkyy, loistaa luonnon suuren taulu,
 maat, metsät, joissa päivä himmentäy;
 Iloitset kedon kukka-ihmehistä,
 jäät niiden eteen kauan ihailten,
 saat ilon yrteistä sa pienimmistä,
 ne tunsit päivinä jo lapsuuden.
 Sua hykähdyttää joka hyönteinenki,
 sen viisas askar ja sen vilkas henki,
 vain kultakuoriainen vihreä,
 mi huomaamatta ruusun-lehtiin hiipii
 ja nopeaan sen kukkeuden riipii,
 saa sulta äkkisurman säälistä.
 Sua aalto ailahduttaa, määrästänsä

mi tietoisena kotirantaan lyö,
 kun kultapilvet iltaretkellensä
 mereltä kuultaa sekä saapuu yö.

Sun katsees näkee joka kauneusasteen,
 min luonto malliks ihanteelle luo,
 sen milloin kätkee alle aamunkasteen,
 taas kukkakuusin korkein ilmi tuo,
 tok' enin Päivää lemmit, alkutulta
 Aurinko=meren, voimaa ikiluovaa
 titaanin tuon, mi kaikki siiltää, muovaa —
 saa Zoroaster=palvelun hän Sulta.
 Voit kuulla värähdyksen jokaisen,
 mi nousee, kohoo ääneen korkeampaan,
 sävelmään vyöryy aina valtavampaan
 ja vihdoin sopusointuun kaikkeuden,
 miss' soi: »Kaikk' ihmiset on veljiä»,
 kuin sinkois laulu enkel=siivillä.
 Sa kuulet hiljaisuuden myös tuon aavan,
 miss' elo tuntuu tarkoituksen saavan
 sen runsauden suonenlyönnit parhain
 sanovat julki salat tähtitarhain . . .
 Sisäisin äänin kuulet kutsumuksen,
 se raikuu takaa oman rintas uksen,
 sen kuiskaa hiljaa kaikki piirit maan:
 Pysähdy, vaikka tuokioksi vaan!

Tuo tunnelma sun syvyydessäs säilyy,
 se mielessäsi miettivässä päilyy;
 ajattelijan kauneus-elämää
 salaista elät, suurta, kiihkeää . . .

Mut jos sun perusäänes joskus soinut
 on vastakaiutonna tyhjyyteen,
 jos aattes lento oudoks jäädä voinut
 on niille, jotka tyytyy vähäiseen,
 kuin vahti kunnian nyt Suomen kansa
 Sun ympär' yhtyy, aikakirjahansa
 ijäisen kiitoksensa kirjoittaa
 ja rakkauden, mi seuraa raatajaa,
 iloisna kyntäessä taiteen sarkaa —
 jälkeenkinpäin, kun elon päivät karkaa.

(Tuntemattoman ruotsinkielisen tekijän käsikirjoituksesta muodostettu.)

Totta ja pilaa

Kuvernöörin koira.

Niin vakavan varmana istuvi hän
torin pielessä portillansa
ja kirkkoa, koulua katsastaa —
ja kaukaa kiertävi kansa.

Kas, silläpä vasta turkkia on!
Ja entä sen paksua selkää!
Ja milloin ääni sen ärjähtää,
koko kaupungin pennut pelkää.

Mut kulkurikoirat, ne hulttiot maan,
ne nostavat olkapäitä
ja syrjässä korvahan nuorempain
ne kuiskivat niitä ja näitä:

»On hänkin laihana laukannut
ja ulvonut meidän lailla.

ja haukkunut, haukkunut nälissään,
mut haukkunut kahletta vailla.

Ja kaikkia niin sitä haukuttiin,
kuka vaan tuli vastahan tiellä,
oli kerjuri taikka kenraali —
sen vasta me tahdoimme niellä!

Mut silloin kuoli se maaherran Fox
ja silloin meidät hän heitti,
ja maaherran piikoja mairittain
hän jälkensä entiset peitti.

Näin piskistä pikentti porstattiin,
ja kun aamulla aateloitiin,
niin illalla isien mainehet jo
satavuosisiin näyttää voitiin.

Nyt herroille häntää hän heiluttaa
ja kansalle karvoja nostaa,
ja meihin kun tohdi hän koskea ei,
niin teille hän koettaa kostaa.

Mut älkää, te pentuset, peljätkö,
jos kuinka sen kiiltävi hammas:
kun muinaisista vain muistuttaa,
hän lauhkea on kuni lammas.»

Näin hallit ne haasteli irvistäin,
mut mennä ja uskoa heitä! —
Kuka koskaan koirilta rauhassa
lie astunut arvon teitä?

1895.

Erakon hämmästys.

Ma olin maailmahan suuttunut
ja kyllästynyt kylmiin ihmisiin,
en heidän rientoihinsa puuttunut,
vaan yksin erakkona elin niin.

Tää maailma ol' eläintarha vaan
ja apinoita ihmishaamut nuo,
ol' onnen haave mulle harha vaan
ja elon taival suuri korpisuo.

Mut kuinka kerran seuraan hienoston
lien päättänyt taas mennä kuitenkin,
tok' ensin hankin eläinnaamion
ja apinaksi aivan pukeusin.

Niin saavuin suureen juhlasalihin,
jään parveen hännystakki-herrojen,

ja puoleen kumpahankin tervehdin
ma kättä puristain ja hymyillen.

Kuin muutkin kuljin sekä keikaroin
ja mairitin ja häntää heilutin,
ma herrain kanssa veljenmaljat join
ja hamekansaa ma hakkailin.

Mut vihdoin alkoi niinkuin tuntumaan,
ett' oisi päätettävä leikki tää:
he verraksensa minut luulee vaan,
ja se on sentään hieman ilkeää!

Niin erään heistä kutsuin kuiskuttain
ma syrjähän ja lausuin: »Erehdyt,
jos minut apinaksi luulet vain.» —
Ja pois ma naamioni heitin nyt.

Hän ensin hämmästyi, se totta on,
mut hetkeks vaan — ja kohta hymyillen
hän kasvoiltaan myös otti naamion:
— Kas kummaa, hänkin oli ihminen!

1896.

Filosofeeraava ylioppilas.

Voi, voi tätä kurjaa maailmaa,
voi sinuas, ihmiskunta,
sua säälin ma niin, ett' taasenkaan
koko yöhön en saane unta.

Mikä on tään elämän tarkoitus?
Mikä kansan ja yksilön määrä?
Mikä absoluuttinen oikeus
ja absoluuttinen väärä?

Ja löytyykö mitään Jumalaa,
ja jos löytyvi, minkä moinen?
Hän itsekö ohjaa maailmaa
vai tehnee sen joku toinen?

Jos Jumala onkin, on mahdoton,
ett' oisi hän immanentti —

Ei! Nythän tää, piru vieköön, on
kuin »pikku teologin» tentti!

Mut kurjaa, sen minä tiedän vaan,
on elää maailmassa,
kun laina jo huomenna lankeaa
ja tyhjä on miehen kassa.

1896.

Kompia.

(1896).

1.

Eräälle arvostelijalle.

Kun sinä arvostelet sanahelmin ja helkkyvin
kielin,
niin runoniekaksi sun uskovi kansa ja maa,
vaan kun lauluja laitot taas, sitä mieltä on
kaikki,
että sa pohjaltas sentään kriitikus oot.

2.

Eräälle papille.

Ellei Eemil Martti pääse taivahasen kuol-
tuaan,
vihan siin' ei syytä ole: henki häll' on heikko
vaan.

3.

Ystäville.

Mua joskus jos mieheksi kiitettäis,
yks ain olis ylinnä ansio mulla:
se että ma seurassa tällaisess'
olen voinut ja tahtonut mieheksi tulla!

Joutotyötä.

Niin, nyt sen tiedän. Siellä jossakin
on laakson liepehellä linna suuri,
min ympärill' on puisto ihanin,
mut linnan kaiken kaartaa musta muuri.

Ja höyhenvuode hieno, uljas on
sen linnan suuren saliss' suurimmassa
ja Turkin matto peittää permannon
ja purppurat on joka ikkunassa.

Sen vuoteen untuvilla unelmoi
siell' linnan herra itse levollansa,
ja kaukaa vieno, kaunis soitto soi,
yön yrtit kummat tarjoo tuoksujansa.

Hän polttaa hienoimpata Havannaa
ja silmin seuraa savukiehkuroita,

hän milloin pyörylöitä puhaltaa
ja milloin huviksensa rikkoo noita.

Hän haaveksii ja katse harhailee
ja sulaa kauas kaihon autereeksi;
hän varmaan tehdä jotain aikonee,
mut vielä saa ei sitä päättäneeksi.

Näin aika vierii, hetket lentävi,
ja yhä tuumii linnan herra tälleen;
ja loppunut kun yks on sikaari,
hän toisen ottaa — sekä tuumii jälleen.

Miks ei hän päätä? Miksi aikansa
noin turhaan tuhlailee hän patjoillansa?
Sht! Hiljaa! Hän on itse Jumala,
ja linna tää on hänen taivahansa.

Hän aikonee kai nousta toimimaan
ja tehdä kohta oikein töitä,
mut niitä miettien hän joutessaan
vain puhaltelee ihmisympyröitä.

Mut päivät, viikot kulkee kulkuaan
ja sadat vuodet samoo niinkuin hetki,
ja samoin tuumii taivaan Herra vaan
ja samoin lentää savupyörösetki.

Kai jotain aikonee hän parempaa
ja miehentöitä häll' on mielessänsä.
Mut miks ei päätä hän? Miks ei hän saa
jo kyllin tästä — lapsenleikistänsä?

1896.

Moitittu runotar.

Ne sanoi liioin sun laulavan
ja ett' olet alaston liian
ja että sun ei sovi lempiä
mua lemmellä sinipiian.

Näät tyttöni, aika on toinen nyt
kuin ennen sun emosi mailla,
kun kummuilla karjoja paimensit
ja huiskit huolia vailla.

Ei riitä ne kumpujen riemut nyt,
ne on riemuja karjapiian,
nyt passeja vaativi Pantheon
ja arvoja akatemiian.

Joko jouduit sa, tyttöni, allepäin?
Me emme siis huoli heistä!

Mut salli mun sentään varottaa
sua vaanivan surman teistä.

Yks surma suurin on tielläsi sun:
elä irralla esteetikoista!
Niin maistuvan marjan jos nähdä he saa,
voi sattua yhtä ja toista.

Ja suurikin kriitikko asettaa
voi sulle vaikean vaalin:
kas, olla pappeja Astarten
myös voivat ne papit Baalin.

Niin sinisten silmien edessä
vois teorit unhattua:
nää monenkin kriitikon pohjalla
vain hyljätty on Don Juan.

1898.

Erinomainen maa.

Muistan maan ma pohjolassa,
miss' on kaikki nurinkurin,
siellä leikin, lauloin lassa,
siellä miesnä kärsin, surin.

Nauroin joskus katkerasti,
että kaikui kotikunnas,
viilsi poven pohjaan asti:
itku joka naurun lunnas.

Nyt en itke, naura enää,
hymyilen kuin taivas tyyni,
näytän teille pitkää nenää,
katan kaikki hymyilyyni,

ystävät ja viholliset,
miehet, naiset, mielipiteet,

puolueet ja puremiset,
supisuomalaiset siteet.

Myönnän joka joukon, ryhmän,
tunnustan ma tunkionkin,
väistyn tieltä väärän, tyhmän:
hän se siellä viisas onkin.

Niinkuin suuri siellä on pientä,
kaatuminen kasvamista,
kauravelli lihaliientä,
kansa — »epäkansallista»!

Haavat lyödyt, haavat saadut
aika kaikki kutoo arpeen.
Mitkä liekin miekan laadut,
taisteloss' on hymy tarpeen.

1908.

Hiiri.

Motto: »Auch ich bin in
Arkadia geboren.»

Hän ensin oli pikkuinen teatterihiiri,
sitten hän maaseudun maanteitä kiiri.

Näytti siellä Kristukset ja näytti
Mefistot:
samat oli kummallakin hiiren takalistot.

Mut Molièreksi se pyrki pieni hiiri,
kun itse oli Luojansa ihanin satiiri.

Siks alkoi hän akkojen juoruja juosta
ja kritikasteriksi jo kiipesi tuosta.

»Kun vuoret mun siitti» — se oli hiiren
logiikka —
»niin minä miks en vuorta?» — Se oli
hiiren tragiikka.

1909.

Laki ja hutikka.

Motto: »Land skall med
lag byggas.»

Maa on meillä rakennettu
kilvan kieltolailla,
siit' on murhe musta, kun se
vahvistust' on vailla.

Siitä Suomi suruissansa
ryyppää nyt ja naukkaa,
kilvan päällä puolueiden
pullonkorkit paukkaa.

1909.

Lammas ja vuohipukki.

Sinä olet lammas
ja vuohipukki minä,
ja ikuisella tuomiolla
onnellinen sinä.

Sinulla on sympatiat,
puolueet ja perheet,
minulla vain tuntoni
tuskat ja erheet.

Sinulla on selkänöjä
lukijain ja lehden,
minä pusken tietäni
puhdasta tehden.

Sun on suuri enemmistö,
sun on valta, voitto!

Mun jo mennyt mailleen
on ajan aamunkoitto.

Sinä olet lammas
ja vuohipukki minä,
ja sentään ma häpeäisin
olla — kuin sinä!

1909.

Kummitus.

(Kohtaus nykyaikaisen sanomalehden
toimituksesta.)

Tuli kummitus kerran toimistoon —
ihan oikea kummitus, keski-yöllä —
oli toimitus viistänyt viidakkoon
ja tuuminut: Itse toimittakoon
lehti itsensä, ei elä ihminen työllä!

Vain toimitussihteeri raataa ja hikoo
ja kiroo ja pauhaa ja paitakin likoo
ja hermot jo on päin helkkariin.
Piti puhua Turkuun ja Viipuriin,
myös katsoa maaseutu-lehtien läjät,
nuo kauhun kalpean levittäjät
yli toimiston nuoren pokkulalauman.
Hän tuumia sai joka liitteen ja sauman,
kun taittaja toi sanan hymyilyllä:
»Kakskymmentä palstaa on liikaa jo kyllä!»

Kuten huomaatte, parhain paikka tuo ei ollut saapua kummituksen.

Hän kuitenkin tuli ja astui luo, veti visusti jälkeensä kiinni uksen ja seisahtui sekä katsoi päin läpi pääkallo=reikien hirveäin.

Hän tarkoitti totta, ei tullut hän suotta; taas maannut hän maass' oli kymmenen
vuotta,
oli alkanut luuvalo vaivata poloa, siks liikettä vaati hän, seisaalla=oloa, näin lähtenyt tuost' oli toikkaroimaan hän luottaen kummitus=kauhunsa voimaan.

Hän tottunut ain oli efektiin, näät hän oli mieltynyt teatteriin, hän rakasti suuria vaikutuksia, papinpaatosta, kuutamokuiskutuksia, käärinliina=liikkeitä, tapeetti=ovia, tikar=temppuja, haa! myös myrkkyyjä kovia, oli kummitus oikea näät, ei väärä, mut väärä nyt sattui matkansa määrä.

Ei toimitussihteeri nostanut nokkaa,
 ei huutanut, ei edes säikähtänyt.
 Kun kummitus seisoo ja yskii ja pokkaa,
 hän saa sanan vastaansa vain: »Mitä nyt?»

»Haa, haal!» hoki kummitus.

— »Mitä siinä niin hahhah!»
 sanoi sihteeri.

— »Ois mulla uutinen.»

— »Jahhah,»
 sanoi sihteeri, viitaten stenofoniin,
 »puhu tuohon, mun täytyy nyt taas
 telefoniin!»

Nyt kummitus suuttui: ma lemmolle
 näytän,
 kun kaikki ma parhaat keinoñi käytän,
 kun kalistan hampaita vastakkain
 ja tanssahtamaan saan sääreni vain.

Voin saarnata myös, voin messuta myös;
 totta juukeli, heität ja hellität työs
 tai ainakin senverran katsahdat tänne,
 ett' tunnet kuin laukee järkesi jänne
 ja lankeat peljäten polvillesi,
 pyhimyksiä pyytelet turvaksesi,
 tulet tuhmaksi taas, kiellät kirkkahan pääs,
 kadut vaivaista syntistä synnyntääs!

Oli kummitus oikein vihoissaan.

Näät kummitus vaatii kunnioitusta
 ja uskoa, maailmankatsomusta,
 hän muuten ei kummitus olisikaan,
 kukaties mikä ois tai ehk'ei mikään!
 Sitä kestäis ei paras prestiisikään,
 olis vaarassa varjojen eksistenssi,
 koko korkea kummitus eksellenssi,
 koko kirkkomaa, koko hautuuma,
 ties Herra, kuin kävis kirkonkaan
 ja suntion, piispan ja pastorin
 ja kirkkoherran ja kanttorin,
 vois tulla hulluksi hippakunta,
 ei lautamies saisi enää unta,
 ei ehkä korkea raatikaan —
 se onnettomuus ois kansan ja maan!

Ja stenofoniin hän uutisen
 tuon ärjäisi: »Kummitus toimistossa!»
 Ja vartoi nyt vihanhurmiossa,
 miten sihteeri vastaanottais sen.

Mut sihteeri palasi puhelimesta
 ja istui vanhalle paikalleen,
 ei mitään merkkiä romantisesta,
 hän vaipui vain yhä realiseen,
 hän puhui Porvoosen, Raumalle, Poriin,
 hän heitteli pinkkoja paperikoriin,
 mut nähnyt ei vierasta vieläkään.

Nyt loppui jo tyysti tyyneys tään,
 ohi sihteerin silmien luurangon käsi
 nyt ojentui: »Olen ystäväsi.»

Tuli hiljaisuus, tuli vaitiolo.
 Mut säiky ei sihteeri, ei ole nolo,
 kynän nostaa hän kyllä ja katsoo kättä
 luusormista, mutta peljästymättä,
 käsvaratta pitkin jo katseensa kulkee,
 hän hirviön silmihin katsoa julkee,
 tuon tutkia kiireestä kantapäihin.

Meni tuokio, kaksikin hommihin näihin,
 kunis äänellä hieman värähtävällä —
 joka ei ole ainainen tapa hällä —
 sanat painavat lausui: »O n k o j o k u?»

Sanat historialliset: »O n k o j o k u?»
 Hän ei kieltänyt mitään, ei myöntänyt mitään,
 hän tahtoi avoinna porttinsa pitää
 joka mahdollisuuden mahtua sisään,
 mut myös ulos, toisia jos tulis lisää.
 Sanat korkeat niinkuin Kosmos, vaikka
 hän huomasi, ett' oli vaaran paikka.

Tuli kummitus tuosta hulluksi aivan,
 hän kalisti harvoja hampaitaan,
 näki toisen hän vieläkin suuremman vaivan
 rupes riivattu tuossa hän tanhuamaan,
 hän heitti säärtä ja sitten toista
 ja kumpikin ne oli reumaattiset,
 se vast' oli vilskettä aikamoista,
 kovin puuskutti putkensa pneumaattiset,
 luut kalisi, löi nivel niveltä vasten,
 yli tuolinkin karmin hän säärensä sai,
 yli pöytien, hyllyjen arvokasten,
 yli tolppojen, saksienkin, huihai!

Mut toimitussihteeri tyynenä pysyi,
 papereitansa koki hän varjella vaan,
 tosin hieman hän kalpea oli, kun kysyi:
 »Eikö käy herra Kummitus istumaan?»

Ulos laukkasi kummitus, hirnahti kerran,
 hävis päätänsä pidellen huomahan Herran.

Mut toimitussihteeri katsoi hetken
 hänen jälkeensä, tuumien syytä tään retken:
 Jaa, jaa, tais uutinen hänellä olla.
 Hän stenofonihin mietteissään
 nyt kääntyi, sai sieltä uutisen tään,
 sanat: »Kummitus toimistossa!» — No jaa,
 mut parempi otsake! Halloo, jaa jajaa,
 ei »toimistossa», ei niin, ei niin,
 me panemme: »Kummitus hunningolla.»
 Voi ottaa sen — pikkuuutisiin!

1913.

Kalamiehet.

Hämäläinen idylli.

Ruuhessansa liki kaislarantaa
istuu korpraali ja everisti,
vanhat kumpikin ja kuulunehet
kerran suomalaisen ruotuväkeen;
kummankin jo harmennut on hapsi,
kummaltai jo paras miehuus mennyt,
mutta viel' on tuima silmän tuli,
huulten viiva vinha kummallakin,
jos ei onkeen iske ahven, koska
toinen kalan venheeseen jo veti.

Näin he istuneet on kaiket kesät;
everisti kaupungissa asuu,
mutta joka suvi sieltä saapuu
huvilaansa, päähän Huhtaniemen,
kalastamaan vellamoisten karjaa;
korpraali on kotimiesnä talvet.

Kalastetaan karit järven kaikki,
 joka lahden soppi soudetahan,
 riidellähän riipan laskennasta,
 kummalle se purren puolle pannaan;
 toisen onkea jos nyppäisevi,
 toinen ehdottaa jo ensi paikkaa,
 siihen taas ei suostu toinen; sentään
 jousta liiaksi ei jännitetä,
 ettei rikkuis kalarauha kaunis.

Näin he istuneet on kaiket kesät.

Mutta saunarantaan saavuttaissa
 saalis tuiki tyysti punnitahan,
 tirkistetään, tarkistetaan, viedään
 kirjaan, jota everisti pitää —
 koko saalis ynnä suurin kala;
 kumpainenkin hyvin muistaa, kuka
 sen on saanut, mutta vait on toinen,
 kateudesta, ylpeydestä toinen;
 vihdoin tuutingin on tunti pyhä.

Everisti kuistillansa istuu,
 pitkää piippuansa polttelevi,

katselevi kaukometsän rantaa,
 maistaa maljastansa silloin tällöin;
 korpraalipa kyökin akkunassa
 avoimessa haikujansa vetää,
 samoin katselevi kaukometsään,
 samoin maistaa joskus maljastansa;
 häiritse ei hiljaisuutta kukaan.

Hämärtyy jo suvi-yöhyt, päivän
 viime puna iltapilveen peittyi,
 järvi peilityynnä kimmeltävi,
 raksahtavi rantalehdon rastas,
 polskahtavi hauki ruohikossa,
 kuuluu kauempata koiranhaukku,
 aironsointi viiden virstan takaa;
 eikä sitten enää kuulu mitään.

Näin he istuneet on kaiket kesät.

Mutta silloin juuri murhe saapui:
 kerrotaanpa, kesä muuan tuli,
 korpraali ei ollut entisellään,
 käynyt hält' ei syönti eikä sointi,
 usein unhotti hän airon aivan,

päästi pitkänsiiman purren alle,
 vaarin ottanut ei, vaikka koho
 kokonaan jo veden alle painui.
 Tuumi everisti: »Vanhaks tullut
 on jo Matti, honkiin horisevi,
 mutta niinhän käypi meidän kaikkein.»
 Mietti noin, ja koki miestä sietää.

Mutta kerran, koska Matti hältä
 sotki sotkuksiin ongen parhaan —
 synti suurin kalamiehen, jonka
 tekee tompeli vain tottumaton —
 jaksanut ei sisuansa suistaa
 enää everisti, vaanpa ärjäs
 hälle silloin vihanvimmoissansa:
 »Matti p—le! Sua lempo riivaa!»

Vastannut ei Matti mitään, siiman
 selvitteli seikkaperäisesti,
 pani onkehensa uuden lieron,
 siihen sylkäisi ja viskas veteen
 alakuloisena kulmiltansa,
 sitten vasta verkalleen hän virkkoi:
 »Taitaa lempi riivata ei lempo,
 sattua voi vielä sotkus vyyhteen.»

Eikä everisti ymmärtänyt,
katsoi vain kuin miestä mielipuolta.

Mutta aamunapa muutamana,
juur' kun oli kalaanlähdön aika,
juhlatamineissaan Matti oli,
univormussansa muinaisessa,
tehden kunniaa, kun kuistillensa
huonehestaan everisti astui;
hymyhuulin siinä Matti seisoi
selkä suorana kuin nuorukaisen.
Sanat virkkoi: »Jumal' antakohon!
mutta mielin tästä naimisiin.»

Langennut jos oisi kansi taivaan,
Luojan manner luja järkähtänyt,
kuu ja päivä radoiltansa ratki,
talon katto, seinät siirtynehet,
ei ois everisti hämmästynyt
kuin hän hämmästyi nuo sanat kuullen;
taapäin astahti ja miestä katsoi
hän kuin kummitusta kotvan, sitten
Matin muistain mielipuoliseksi
nauruin kaikuvan hän päästi, kysyi:
»Sinä naimisiin! Ja kenen kanssa?»

Vastasipa vakavasti Matti:
 »Kenen muun kuin tuolta Saaren Sannan,
 viime yönä kaikki kaupat tehtiin.»

Täytyi uskoa jo miehen sanaan,
 tuiki totiselta näytti Matti,
 epäillyt ei everisti enää,
 veti kerran kaksi viiksiänsä,
 takaisin hän portahilta pyörsi
 jalkaa polkaisten ja ärjähtäen:
 »Mene sitten vaikka Hiiden kirnuun!»

Vastas Matti: »Jumal' antakohon,
 pyydän viikon pari virkalomaa.»

Yksinään nyt everisti istuu
 ruuhessansa liki kaislarantaa,
 yksin puhisee ja puntaroipi
 saunarannassa hän saalistansa,
 josta iloa ei hällä enää,
 koska kadehdi ei tuota toinen;
 yksin totiansa nyt hän maistaa,
 miettii ainoata arvoitusta,
 joka yöt ja päivät päässä pyörii:

»Kuinka saattaa, kuinka kehtaa olla
miehen mieli silloin naimisiin,
kun on kesän paras ahven-aika?»

Eikä päästä voi hän pulmastansa.

Usein miettii tuota yöhön myöhään
katselevi kaukometsän rantaa,
päivän peittyessä iltapilveen,
järven peilityynnä kimmeltäissä,
raksahtaissa rantalehdon rastaan,
polskahtaissa ruohikossa hauvin,
kuuluessa koiranhaukun kaukaa,
aironsounnin viiden virstan takaa;
miettii, miettii, eikä keksi mitään.

Joku nousee aatos nuoruudesta,
elämästä elämättömästä;
hetken heijastuu ja jälleen haipuu.
Mutta kauan kamarissaan vielä
everisti kahtakäteen astuu.

Vieri noin nyt viikko pitkä, pari.

Mutta aamunapa muutamana,
 kuistilleen kun everisti astuu,
 taas on onkitamineissaan Matti
 siinä kuin ei ollut oisi mitään;
 katsahtavi everisti häneen,
 mutta kysymättä mitään, mennään
 rantahan kuin ennen, käydään ruuheen
 niinkuin ennen, päivä ongitahan
 niinkuin ennen, eikä kumpainenkaan
 toisen mieltä kysy, kuulostelee;
 saavutaan kuin ennen saunarantaan,
 puhumatta saalis punnitahan,
 vaan kun tullut tuutingin on tunti,
 everisti kuistillaan kun istuu,
 Matti avoimessa akkunassaan,
 eellimmäinen päättään kääntämättä
 sanan vihdoin virkahtaa: »No Matti?»

Matti silmin tuimin tuijotellen
 posken nojaa nyrkkihinsä, lausuu:
 »Petti, p—le, kuin naiset pettää,
 vaikka hälle varmat kihlat annoin!»

Sellainen se oli Saaren Sanna.

Kerrotaan, nyt everisti nousi,
 täytti ensin itsellensä lasin,
 toisen Matille ja niitä yhteen
 kilahutti, vakavasti virkkoi:
 »Tervetuloa taas miesten joukkoon!»

Kiertyy kyynel Matin silmäkulmaan:
 »Kaunis sentään oli Saaren Sanna!»

Everisti laatusasti lausuu:
 »Viekkaus on nimi vaimon; paras
 että ijäks siitä sillä pääsit.»

Matti vastaa: »Jumal'antakohon,
 vaan on hyvä everistin haastaa,
 tuntenut kun ette vielä koskaan
 ensi rakkauden tulta pyhää!»

Kumpainenkin vaikenee nyt vallan.

Mutta uuden aamun tullen istuu
 ruuhessansa liki kaislarantaa
 jälleen korpraali ja everisti,

viekoitellen vellamoisten karjaa;
taas on Matti ennallaan kuin muinen,
onkeaan kuin palokärki sihtaa,
pääse hält' ei enää pitkäsiima,
unhotu ei airo eikä koho;
taas on ilo everistin saada
kala taikka toista kadehtia,
hältä kiistää kiviriipan paikkaa;
eikä tuosta hetken häiriöstä
enää elin-ajassaan he puhu.

Näin he kalastavat kaiket kesät.

1914.

Sopusointu.

Terve rauha, rakkaus,
Suomen suuri kukoistus,
kohta tääll' ei vihaa kukaan,
mennään kaikki muiden mukaan.

Puske eivät puolueet,
onhan kaikki yhtyneet,
uni kaiken kansan taattu,
yöhön asti päivä maattu.

Joskus joku riehahtaa.
Silloin suuttuu koko maa,
yhtyy koko yhteiskunta
luomaan päälle unhon lunta.

Kuka lukee lehtiä?
Harva taitaa ehtiä.

Poistuneet on polemiikit,
aatepistot, sanapiikit.

Eihän toki loukata
saane kukaan toistansa,
siksi leikkii kiltit kilit,
missä muinen hulivilit.

Aattehia loukatkaa!
Siit' ei järky Suomenmaa.
Henkilöitä karttakaatte,
silloin itse rauhan saatte.

Kansanvalta vaikenee.
Kannel yksin helisee,
piirtäjien pilkkataito
vuotaa vaan kuin lämmin maito.

Yhdyn yhteissointuhun,
kutsun siihen sun ja mun.
Riidelköhön roskaväki!
Meillä kukkuu rauhan käki.

²⁷/₃ 1914.

Pöytälaulu.

Kiitos ja kunnia vatsamme hyvän,
aiomme ottaa naukun nyt syvän,
kiittäen Luojaa kaikista töistä,
niin elon päivistä kuin elon öistä.

Hurraa!

Eläköön rakas syntymämaa!

Luojanpa jälkeen nyt luonnon on vuoro,
siis sitä kohden nyt kurkkumme kuoro,
kiitämme päivää, kiitämme kuuta,
myös kodin armahan pihlajapuuta.

Hurraa!

Eläköön rakas syntymämaa!

Laulakaamme vihdoin nyt luomakunnan
kukkaa,
naista, mi miestään ei heitä, ei hukkaa,

ruusuja kasvaa ne rakkauden vuoret,
olkohot vaimomme vanhat tai nuoret.

Hurraa!

Eläköön rakas syntymämaa!

Viimeinen vihdoin on veikkouden malja,
olkohon eessämme viini tai kalja,
yhdessä istuen oomme me vahvat
kuin kädet, joissa on kalpojen kahvat.

Hurraa!

Eläköön rakas syntymämaa!

1914.

Rovastin tupakkalakko.

Kielsi tohtori topakka
kirkkoherralta hyvältä
tuon tutun tupakanpolton.

Vaari sauhunsa veteli
niinkuin ennen iltiksensä.

Poiat, tyttäret puheli,
sukulaisetkin saneli:
»Eikö jo isä osaisi
hillitä himoja mielen?»

Ukko kuunteli, hymyili,
hyvät kiskoi rintasauhut.

Virkahti vävykin, nainut
vasta neien pappilasta,

kylän kiivas kappalainen:
 »On häpeä vanhan miehen
 olla noin halunsa orja!»

Urahti hyväkin ukko:
 »Voinen hallita haluni,
 kun sinä hallitset halusi,
 naurata et naista nuorta
 koko kullaisna kesänä.»

Lupasivat kättä lyöden.

Tuli kolkkous talohon,
 kova aika kummallekin,
 kulki yksin ukko, yksin
 maita maisteri vaelti,
 kumpikin rypyssä otsin,
 silmin synkin, syyttäväisin.

Kerranpa kesäisnä yönä
 vävy istui ikkunassa,
 tuumi kohtalon kovuutta,
 saapui siihen nuorikkonsa,
 näytti puutarhan polulle,
 virkahteli virnahuulin:

»Katsopas isän iloja,
katso tuonne tuomen alle!»

Siellä istui vanha vaari,
veteli sauhuja sakeita
myhäellen, suu mytyssä.

Tuot' oli tehnyt yöt suviset.

Kauhistui jo kappalainen,
sentään itsekin älysi
turhaksi lupauksensa;
sopu säilyi pappilassa.

Huomenna hymyili kaikki
luonto, luoja ja inehmot.

1915.

Helkalaulu.

Kaikki piiriin, kaikki myötä,
pyörikäämme pitkin yötä,
helkalaulu laulakaamme,
harvoin toisihimme saamme,
arki kuuluu ahkerille,
pyhäillat iloisille.

Teemme päivät orjantyötä.
Karkelkaamme kaiken yötä,
laulakaamme lauantaita,
kun on kaksi sunnuntaita
peräkkäin nyt kerran meillä,
sekä meillä että teillä!

Näätkö varjotonta yötä?
Kaikki piiriin, kaikki myötä!
Heleällä helkakuulla

kaikukoon nyt kaikkein suulla
huoletonna laulu Suomen,
kunnes koittaa uusi huomen.

Huomen tuopi uutta työtä
työll' on uusi huoli myötä,
huoletonna huojukaamme,
harvoin joutohetken jaamme,
harvoin köyhä lemmen saapi,
köyhän lapsi laulahtaapi.

1916.

Kevätmyrsky.

Mikä karkelo maassa? Mik' ilmassa soitto?

— Se on kevään ja nuoruuden voimien
voitto. —

Mi virroilla viske? Mi metsässä ryske?

— Jäät lähtevät, on pyhän vapauden
jyske! —

Mut tuolla, mut tuolla mitä maassa niin
kierii?

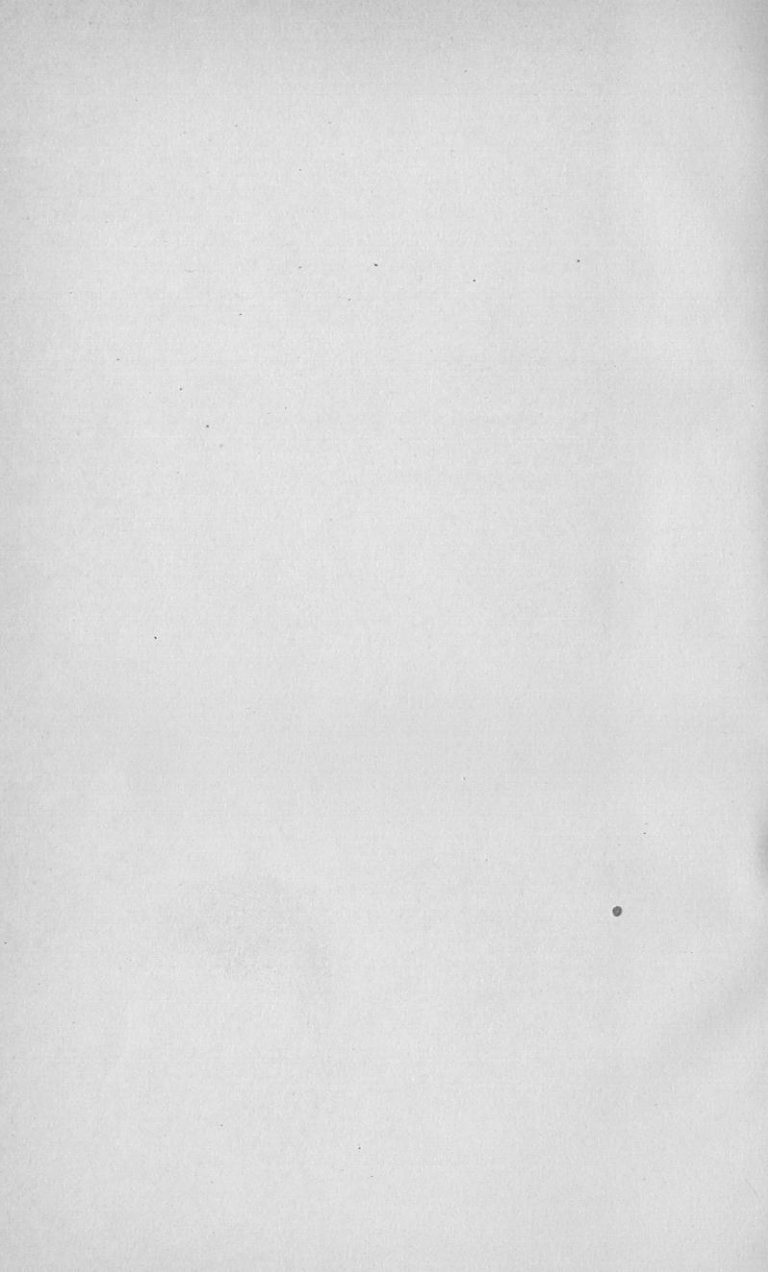
— Mädat lehdet vain hautaansa vinhasti
vierii! —

Mikä niillä niin kiire ja kauhu ja hätä?

— Elon uuden ne nousua kestä ei tätä! —

Siis kuulunko syksyyn vai kevät-aikaan?

— Saat uskoa vain oman tarmosi
taikaan! —

J. W. m. Kaunoh. 1.

